

provincie **HOLLAND**
ZUID

Veiligheidsregio Twente	
Ingekomen post	
Registratienummer: 16000750	
Kolom:	
Datum	09 MAART 2016
BB VRT	V. v/d. Stegge 13 april 2016
RS VRT	9 mei 2016
Kopie:	D. Ellenbroek

Dennis Ellenbroek

Gedeputeerde Staten

Directie Leefomgeving en Bestuur
Contact
Vanuit bureau Subsidies
mw S. Rampursad-Kisoentewari
T 070 - 441 77 86
s.rampursad@pzh.nl
Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Veiligheidsregio Twente
T.a.v. het bestuur
Postbus 1400
7500 BK ENSCHEDE

Datum
Zie verzenddatum links onder
Ons kenmerk
PZH-2016-542078781
DOS-2015-0009573
Uw kenmerk
Uw contactpersoon
D. Ellenbroek
--
Bijlagen
2

Onderwerp
Verlening projectsubsidie Impuls Omgevingsveiligheid
2016 Veiligheidsregio Twente

Geacht bestuur,

De provincie Zuid-Holland fungeert als kassier namens de gezamenlijke provincies van Nederland in het kader van het programma Impuls Omgevingsveiligheid (verder te noemen IOV). Het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&A) stelt middelen beschikbaar in de vorm van een decentralisatie uitkering in het provinciefonds ten behoeve van de provincie Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland verdeelt de IOV-middelen over de deelnemers als vastgesteld door het Bestuurlijk Omgevingsberaad van juni en november 2015 (zie Programma Impuls Omgevingsveiligheid 2016, definitieve versie 27 oktober 2015).

Op 17 december 2015 hebben wij uw aanvraag van 4 december 2015 ontvangen voor het jaar 2016 ter grootte van € 426.000,00 voor het vierde deelprogramma Lokaal EV beleid in het kader van de IOV 2016. Via deze beschikking laten wij u weten wat wij naar aanleiding van uw subsidieaanvraag hebben besloten.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Toetsingskader

Wij hebben uw aanvraag getoetst aan de Algemene wet bestuursrecht (verder te noemen Awb), aan de Algemene subsidieverordening Zuid-Holland 2013 (verder te noemen Asv) en tevens aan de begroting van de Impuls Omgevingsveiligheid 2016.

Tram 9 en de buslijnen 90, 385 en 386 stoppen dichtbij het provinciehuis. Vanaf station Den Haag CS is het tien minuten lopen. De parkeerruimte voor auto's is beperkt.

Besluit

Wij hebben besloten u een subsidie voor het jaar 2016 te verstrekken van maximaal € 426.000,00 (inclusief BTW) voor de door u aangevraagde activiteiten in het kader van de IOV 2016.

BTW

Op grond van artikel 16, tweede lid van de Asv bepalen wij dat de door u aan derden betaalde BTW wel voor subsidiëring in aanmerking komt. Deze aan derden te betalen BTW is reeds in de begroting opgenomen en daarmee in de hiervoor genoemde subsidie opgenomen.

Hierbij gelden de volgende overwegingen en verplichtingen:

- Wij verlenen deze subsidie onder toepassing van artikel 4 van de Asv.
- De subsidieaanvraag is door u als in het IOV benoemde partij ingediend.
- Vóór 1 januari 2016 zijn gerealiseerde kosten voor de uitvoering van activiteiten geen onderdeel van deze beschikking.
- De inhoudelijke en financiële verantwoording van de uitgevoerde en aangevraagde activiteiten moeten uitsluitend door u worden ingediend. Om adequaat inzicht te krijgen in de kosten die met de te subsidiëren activiteiten zijn gemoeid en zo tot een verantwoorde subsidieverlening te komen, dienen alle opgevoerde kosten te worden voorzien van een oormerking.
- Indien het resultaat van dan wel de tussentijdse verantwoording daartoe aanleiding geeft kan de provincie Zuid-Holland, nadat het Bestuurlijk Omgevingsberaad daarover een standpunt heeft bepaald, de beschikking wijzigen of intrekken, met inachtneming van artikelen 4:48 - 4:50 van de Awb. De terugvloeiende gelden worden uitsluitend aangewend voor activiteiten in het kader van de Impuls Omgevingsveiligheid.
- De Asv is op deze subsidiebeschikking van kracht, met uitzondering van artikel 11 lid 1 sub a, e en i, artikel 12 en artikel 17 lid 2, 3 en 4.
- U dient zich te houden aan uw eigen aanbestedingsbeleid en de aanbestedingsrichtlijnen van de EU met de uitgangspunten non-discriminatie, transparantie en objectiviteit voor het verstrekken van opdrachten aan derden.
- Indien subsidie besteed wordt aan projecten waarbij er sprake is van staatssteun, dan dient u zich te houden aan de van toepassing zijnde regelgeving.

Bevoorschotting

Wij verstrekken u een voorschot ter hoogte van 25% van het maximale subsidiebedrag. Dit bedrag van € 106.500,00 maken wij binnen dertig dagen na verzending van deze brief over naar uw IBAN NL50 RABO 0154 6670 13 Voor de overige voorschotten kunt u per kwartaal een aanvraag indienen, begeleid door een liquiditeitsprognose.

Activiteiten en prestaties

U levert de volgende prestaties conform het door u ingediende programma:

- Ondersteunen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving;
- Ondersteunen bij het nemen van besluiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen;
- Versterken samenwerking veiligheidsregio's.

Looptijd

U voert de activiteiten uit in de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016, tenzij activiteiten doorlopen in de volgende jaren van het programma IOV 2015 – 2018.

Verplichtingen

Specifieke verplichtingen

U dient voor 22 juni 2016 en voor 22 januari 2017 een financiële en inhoudelijke voortgangsrapportage in bij de provincie Zuid-Holland voor de monitoring van de voortgang van het programma IOV, volgens bijgevoegd rapportagemodel. Als bij de monitoring blijkt dat u:

- de voorgenomen activiteiten en prestaties niet of niet geheel heeft uitgevoerd / geleverd;
- de voorgenomen activiteiten en prestaties niet binnen de gestelde looptijd heeft uitgevoerd;
- niet of niet geheel hebt voldaan aan de subsidieverplichtingen;

dan kunnen wij het aan u uitbetaalde bedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Indien u voor meer dan één deelprogramma van de IOV 2016 aanvraagt, bestaat er geen mogelijkheid tot compensatie van onderbesteding en overbesteding tussen deze deelprogramma's.

Subsidievaststelling

Wij zullen de subsidie vaststellen aan de hand van een uiterlijk 1 juli 2017 door u in te dienen aanvraag tot vaststelling. Deze aanvraag tot vaststelling dient per deelprogramma gespecificeerd te worden en voorzien te zijn van een controleverklaring, in de vorm van een verwijzing naar uw jaarrekening waarin de subsidie Impuls Omgevingsveiligheid 2016 herkenbaar is opgenomen. Bepalend voor de vaststelling zijn de resultaten van de uitgevoerde activiteiten en de werkelijke baten en lasten van het programma tijdens het boekjaar. Dit kan ertoe leiden dat wij op grond daarvan de subsidie lager dan het maximale bedrag vaststellen.

M&O

Wij wijzen u er op dat er sinds 1 juli 2013 beleid is ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij provinciale subsidies. Daarnaast hebben wij een beleidsregel vastgesteld voor de provinciale registratie van ernstige onregelmatigheden bij subsidies.

Zie de website van de provincie Zuid-Holland (www.zuid-holland.nl/subsidies).

Openbaar Subsidieregister

Deze beschikking is openbaar. Bepaalde informatie uit deze beschikking nemen wij op in het subsidieregister dat eenieder via de website van de provincie (www.zuid-holland.nl) kan raadplegen. In dit register vermelden wij onder meer de hoogte van de subsidie en de naam van de subsidieontvanger. Adresgegevens en rekeningnummers worden ter bescherming van de privacy echter niet opgenomen.

Wat verder van belang is

Wilt u in uw correspondentie het DOS-nummer vermelden dat rechts bovenaan in deze brief staat? U kunt deze sturen naar: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. Bureau Subsidies, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

U kunt aan deze subsidieverlening, ook indien wij eerder een subsidie aan u hebben verleend, geen enkel recht ontlenen voor wat betreft uw eventuele toekomstige subsidieaanvragen.

Wij behouden ons het recht voor om elk jaar, op basis van onder andere de ontvangen aanvragen, tot een hernieuwde beleidsafweging en/of prioritering te komen.

Voor inhoudelijke vragen kunt u contact op nemen met mw. M.L.E. Biemans, mle.biemans@pzh.nl.

Bezwaarprocedure

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden volgens artikel 7:1 van de Awb bij ons een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. Dat gaat zo:

U stuurt dit bezwaarschrift binnen **zes weken** na de dag van verzending of uitreiking van het besluit aan ons toe, onder vermelding van 'Awb-bezwaar' in de linkerbovenhoek van envelop en bezwaarschrift.

Het adres is: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. het Awb-secretariaat, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

drs. J.H. de Baas
secretaris

Deze brief is digitaal vastgesteld, daarom staat er geen fysieke handtekening onder.

De bijlagen maken onderdeel uit van deze subsidieverlening.

De bijlagen zijn:

- Subsidieverplichtingen inclusief controleprotocol – USK
- Verantwoordingsmodel halfjaarrapportage.

Subsidieverplichtingen inclusief controleprotocol ten behoeve van de subsidieontvanger (en hun accountants)

versie juli 2013

1. Kader

Dit document is bedoeld voor instellingen en instanties en hun accountants aan wie één of meerdere subsidies zijn verleend krachtens de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Algemene Subsidieverordening van de provincie Zuid Holland 2013 (Asv) of een van de andere (sectorale of thematische) subsidieregelingen van de provincie Zuid-Holland.

Voor zover aan lagere overheden verstrekte subsidies niet middels SiSa (single information, single audit) worden afgerekend, gelden ze eveneens voor de betreffende lagere overheid en diens accountants. Dit document geldt voor aanvragen, die zijn ontvangen ingaande 1 juli 2013.

Doel van de inhoudelijk en financiële verantwoording

De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor de uitvoering van de activiteiten of het behalen van de prestaties waarvoor zij subsidie hebben aangevraagd en hebben ontvangen. De uitvoering dient in eerste instantie conform de aanvraag te geschieden in het aangegeven tijdvak met eventueel daaraan door de provincie gekoppelde randvoorwaarden en/of eisen zoals vastgelegd in de subsidieverplichtingen. Alle wijzigingen in de activiteiten cq. prestaties of in de periode waarin deze moeten worden uitgevoerd danwel behaald dienen te worden, dienen onverwijld te worden gemeld en voorgelegd te worden ter instemming aan Gedeputeerde Staten (via Bureau Subsidies). Ook het niet (kunnen) nakomen van de subsidieverplichtingen dient onverwijld gemeld te worden.

De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de bestedingen. Daarnaast kan de subsidieontvanger ook de plicht hebben om verantwoording af te leggen betreffende de baten en lasten die zijn gemaakt in het kader van het door de provincie Zuid Holland gesubsidieerde project en de daaraan gekoppelde projectactiviteiten. In de subsidiebeschikking kunt u aangeven of het voor u wel of niet van toepassing is. De subsidie moet zijn besteed ter realisatie van de met de provincie overeengekomen activiteiten. Rechtmatig wil hier zeggen: in overeenstemming met het goedgekeurde projectplan, wettelijke regelingen en de subsidieverplichtingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en verdere correspondentie met betrekking tot de verleende subsidie.

Deze plichten en verantwoordelijkheid zijn eveneens van toepassing - indien de gelden die de subsidieontvanger ontvangt van de Provincie Zuid-Holland - geheel of gedeeltelijk worden doorgegeven aan derden, die met deze gelden (subsidiabele) activiteiten verrichten. De verplichting om te handelen in overeenstemming met wettelijke regelingen en de subsidieverplichtingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en verdere correspondentie met betrekking tot de verleende subsidie blijven van kracht en strekken zich ook uit tot bovengenoemde derden. Het is aan te bevelen om tot afspraken te komen betreffende de eisen aan rechtmatigheid, verantwoording en controle hierop tussen de ontvangende partij - zoals genoemd in de subsidiebeschikking - en eventuele derden, die deze gelden inzetten om (subsidiabele) activiteiten uit te voeren.

Hierna vindt u meer over de wettelijke regelingen.

Van toepassing zijnde (wettelijke) regelgeving en overige verplichtingen

De volgende regelgeving en overige aan de subsidie verbonden verplichtingen zijn van toepassing:

- a. de Algemene wet bestuursrecht (Awb);
- b. de Algemene Subsidieverordening Zuid-Holland 2013 (Asv);
- c. de Aanbestedingswet;
- d. de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (Wnt);
- e. de Subsidieregelingen van de provincie Zuid-Holland;
- f. de subsidiebeschikking met de daarin opgenomen algemene (zie bijv artikelen 18 tot en met 21 van de Asv) en specifieke (bijv. Rijksregelingen) bepalingen;
- g. de overige van toepassing zijnde besluiten met betrekking tot de verleende subsidie.

2. Procedure

A. Verplichtingen van de subsidieontvanger tijdens de uitvoering van de activiteit waarvoor subsidie is verleend

Algemeen

In de subsidiebeschikking kunnen specifieke verplichtingen zijn opgenomen.

Daarnaast heeft de subsidieontvanger een aantal algemene, in de Awb en Asv beschreven verplichtingen. De belangrijkste staan hieronder. Indien de subsidieontvanger niet voldoet aan de eerder genoemde verplichtingen of de activiteiten, waarvoor subsidie is verleend, niet of niet geheel plaatsvinden, dan kan dat leiden tot het intrekken of ten nadele van de subsidieontvanger wijzigen van de subsidieverlening of tot het lager vaststellen van de subsidie.

Wij wijzen erop dat, indien u gesubsidieerd wordt onder de Uitvoeringsregeling Brede Doeluitkering verkeer en vervoer 2013 (BDU 2013), de artikelen uit de Asv niet van toepassing zijn maar de soortgelijke bepalingen uit de BDU 2013.

Ingaande 1 juli 2013 is het Uniforme subidiekader (USK) binnen de Provincie Zuid-Holland van kracht. Dit houdt in dat er vertrouwen vooraf wordt gegeven met steekproefsgewijze controle achteraf. Dit heeft vooral gevolgen voor subsidies van onder de € 125.000,00. Doel is om voor subsidies onder de € 125.000,00 de administratieve lasten te verlichten. Subsidies van minder dan € 25.000,00 worden in veel gevallen direct vastgesteld. Voor subsidies vanaf € 25.000 en minder dan € 125.000,00 geldt in veel gevallen een beperkte verantwoordingsplicht. Wat voor u geldt, is aangegeven in de beschikking.

Er wordt ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van subsidies een actief en consistent handhavingsbeleid gevoerd. U bent verplicht op basis van artikel 19 Asv danwel 1.10 BDU 2013 medewerking te verlenen aan controles die van belang wordt geacht. Verwacht wordt dat u de activiteiten conform uw aanvraag uitvoert (artikel 18 lid 1 Asv).

Onderdeel van het handhavingsbeleid is het opleggen van sancties bij het niet (tijdig) voldoen aan de meldingsplicht. De nota beleid "Misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidieverstrekking" geeft voor een aantal van tevoren bepaalde situaties aan wat de standaard sanctie is als de subsidieontvanger in gebreke blijft bij het uitvoeren van activiteiten, of het bij niet voldoen aan opgelegde verplichtingen. Ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidies is registratie van ernstige onregelmatigheden noodzakelijk, om inzicht te krijgen in de risico's die kunnen leiden tot herhaalde of

nieuwe ernstige onregelmatigheden. Om hierop te kunnen anticiperen is hiervoor een Beleidsregel registratie van ernstige onregelmatigheden vastgesteld.

Wijziging in de situatie (meldingsplicht)

- Asv artikel 18 lid 2 danwel BDU 2013 artikel 1.11:

De subsidieontvanger moet Gedeputeerde Staten (GS) onverwijld in kennis stellen van het voornemen de activiteiten waarvoor subsidie wordt verstrekt, te wijzigen of te beëindigen. Ook het voornemen om wijzigingen aan de periode waarin de activiteiten worden uitgevoerd of de aan de subsidie verbonden verplichtingen moeten onverwijld worden gemeld.

Nadere toelichting op een wijziging in de situatie

Hieronder worden onder andere verstaan: wijzigingen in de einddatum van het project en het tussen activiteiten verschuiven van middelen.

Voor subsidies van € 125.000,00 of meer geldt bovendien dat indien aanmerkelijke¹ verschillen ontstaan of dreigen te ontstaan (gedurende het boekjaar) in de uitvoering van de activiteiten, waarvoor subsidie is verstrekt, tussen de werkelijke lasten en baten en de begrote lasten en baten, de subsidieontvanger daarvan onverwijld mededeling moet doen aan GS onder vermelding van de oorzaak van de verschillen. Bedoelde verschillen kunnen leiden tot opschorting van de uitbetaling van voorschotten (voorschottermijnen) en in uitzonderlijke gevallen tot terugvordering van betaalde voorschotten en/of intrekking van de subsidie danwel een gewijzigde subsidievaststelling.

- Asv artikel 18 lid 3 danwel Awb 4:71 (Awb 4:71 geldt ook voor de BDU):

De subsidieontvanger deelt onverwijld schriftelijk mee wanneer met subsidie verkregen goederen of rechten binnen vijf jaar na subsidievaststelling worden vervreemd of anderszins ter beschikking worden gesteld aan derden.

Er kan voor het vervreemden danwel anderszins ter beschikking stellen aan derden van de goederen of rechten een vergoeding worden gevraagd op basis van artikel 18, vierde en vijfde lid Asv.

- Awb 4:71 (geldt alleen voor boekjaarsubsidies):

Indien de subsidieontvanger een privaatrechtelijke rechtspersoon is, moet hij GS onverwijld in kennis stellen van:

- a. een wijziging van de statuten of het reglement van de rechtspersoon;
- b. het voornemen tot ontbinding van de rechtspersoon;
- c. de ontbinding van de rechtspersoon.

In dat laatste geval moet de subsidieontvanger aan de provincie het batig saldo² voldoen, voor zover dat saldo aan de door GS verstrekte subsidie kan worden toegerekend.

¹ Aanmerkelijke verschillen zijn verschillen van meer dan 10% ten opzichte van de begroting en verschillen groter dan € 10.000,00.

² Een batig saldo ontstaat wanneer bij ontbinding van de rechtspersoon de bezittingen (activa) groter zijn dan de schulden (passiva). Er blijft geld/bezittingen over na het betalen van alle schulden.

Publiciteit

- Asv artikel 18 lid 6:

De subsidieontvanger wordt verzocht in publicitaire uitingen te vermelden dat de gesubsidieerde activiteit mede mogelijk is gemaakt met steun van de provincie Zuid-Holland. De subsidieontvanger wordt verzocht om de verkregen resultaten van het gesubsidieerde project algemeen beschikbaar te stellen.

Het kan dat in een subsidieregeling of in de subsidieverleningsbeschikking deze bepaling niet van toepassing is verklaard.

B. Procedure ten aanzien van de verantwoording van de subsidie

Wanneer moet het verzoek tot vaststelling worden ingediend

Het kan zijn dat de subsidie gelijk wordt vastgesteld. Dit zal over het algemeen van toepassing zijn bij subsidies van minder dan € 25.000,00 tenzij dit door hogere regelgeving niet mogelijk is. In het geval van directe subsidievaststelling geldt dat er geen aanvraag tot vaststelling ingediend hoeft te worden. Wel blijft de meldingsplicht onverminderd van kracht en geldt hetgeen onder steekproefsgewijze controle vermeld staat.

Voor subsidies, die niet direct zijn vastgesteld, gelden de volgende indieningstermijnen:

- **Boekjaarsubsidies:**
uiterlijk 26 weken na afloop van het boekjaar moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend; Asv artikel 29 lid 2 danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.
- **Projectsubsidies:**
uiterlijk 26 weken na de datum waarop de activiteit op grond van de subsidiebeschikking moet zijn uitgevoerd moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend. Mochten de activiteiten eerder afgerond zijn, dan moet binnen 26 weken na afronding van de activiteiten een aanvraag tot vaststelling worden ingediend; Asv artikel 29 lid 1 danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.
- **Incidentele subsidies:**
uiterlijk 26 weken na de datum waarop de activiteit op grond van de subsidiebeschikking moet zijn uitgevoerd moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend. Mochten de activiteiten eerder afgerond zijn, dan moet binnen 26 weken na afronding van de activiteiten een aanvraag tot vaststelling worden ingediend; Asv artikel 29 lid 1.

In de subsidieregelingen kunnen andere indieningstermijnen worden genoemd voor de aanvraag tot vaststelling. Dit wordt in veel gevallen ook opgenomen in de subsidiebeschikking. Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte van de subsidievaststelling.

Moet een aanvraag tot vaststelling worden ingediend?

Dit is aangegeven in de subsidiebeschikking. In het algemeen zal gelden dat subsidies onder de € 25.000,00 gelijk worden vastgesteld. Voor subsidies vanaf € 25.000,00 tot € 125.000,00 zal in veel gevallen gelden dat geen financiële verantwoording afgelegd hoeft te worden. Een verslag of de activiteiten zijn uitgevoerd, in welke periode dit is gedaan en of aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan volstaat - artikel 23 lid 1 en 2 Asv danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.

Voor subsidies van € 125.000,00 of meer geldt dat er altijd een financiële verantwoording moet worden afgelegd naast de inhoudelijke verantwoording – artikel 23 lid 3 – tenzij de subsidiebeschikking anders aangeeft. Deze financiële verantwoording moet voorzien zijn van een controleverklaring.

Indien u meer dan één projectsubsidie moet verantwoorden en deze maximaal verleende projectsubsidies zijn ieder € 125.000,00 of meer, kunt u in plaats van afzonderlijke financiële verslagen volstaan met het overleggen van één financieel verslag waarin alle afzonderlijke activiteiten waarvoor subsidie is verleend, worden verantwoord. Dit verslag van alle te verantwoorden subsidies gaat vergezeld van één controleverklaring waarbij controles per project moeten zijn verricht. Dit is aangegeven in artikel 23 lid 4 Asv danwel in de betrokken paragraaf van de BDU 2013.

In uitzonderingsgevallen kan worden volstaan met de jaarrekening mits hiervoor vooraf instemming is gevraagd. De beoordeling door de accountant dient wel op basis van het project te zijn uitgevoerd. De controleverklaring dient zich tevens uit te strekken tot de in de bijlage verantwoorde projectsubsidies. Dit moet duidelijk aangegeven zijn door de accountant door middel van zichtbare waarmerking en zichtbare naleving van dit controleprotocol en de hierin genoemde toleranties per subsidie.

Steekproefsgewijze controle

Voor subsidies voor minder dan € 125.000,00 geldt dat er steekproefsgewijze controle plaats kan vinden. Hieraan bent u verplicht om mee te werken op basis van artikel 19 Asv danwel artikel 1.10, lid 1 BDU 2013. U wordt geïnformeerd als u in de steekproef valt. Er zal verzocht worden om gegevens aan te leveren over de activiteiten, de uitvoerperiode en eventuele andere bijzonderheden. Indien dit nodig wordt geacht, kan het zijn dat er een bezoek wordt gebracht door medewerkers van de Provincie Zuid-Holland.

Van de beoordeling van de gegevens die worden aangeleverd voor de steekproef danwel tijdens het bezoek krijgt u bericht. Dit bericht kan een gewijzigde subsidievaststelling of een nihil vaststelling zijn indien de steekproef hiertoe aanleiding geeft. Ook kunnen alsnog sancties worden opgelegd als blijkt dat u niet (tijdig) voldaan heeft aan de meldingsplicht.

Wanneer moet een controleverklaring worden overlegd?

- Voor alle subsidies van € 125.000,00 of meer op basis van de Asv of op een Asv gebaseerde regeling: Een financieel verslag dan wel een jaarrekening als bedoeld in artikel 361 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en een verklaring van een accountant betreffende de getrouwheid van het daarin verantwoorde beheer (artikel 23 Asv).
Het kan dat in een subsidieregeling of in de subsidieverleningsbeschikking deze bepaling niet van toepassing is verklaard.
- Voor subsidies van minder dan € 125.000,00 op basis van een op de een Asv gebaseerde regeling indien dit wegens hogere regelgeving vereist is:
Een financieel verslag dan wel een jaarrekening als bedoeld in artikel 361 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en een verklaring van een accountant betreffende de getrouwheid van het daarin verantwoorde beheer (artikel 4:78 Awb).
Indien dit van toepassing is zal dit expliciet in de subsidiebeschikking zijn opgenomen.
- Projectsubsidies op basis van de BDU 2013 die niet vallen onder SiSa (staat in de desbetreffende paragraaf van de BDU):
Bij een subsidieverlening van € 125.000,00 of meer moet een deskundigenonderzoek uitgevoerd worden door een registeraccountant c.q. Account-Administratieconsulent als bedoeld in artikel 393, eerste lid van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De werkzaamheden van de registeraccountant c.q. Account-Administratieconsulent dienen te leiden tot een controleverklaring.

De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor de juistheid, tijdigheid en volledigheid van de verantwoording en de verkrijging van een controleverklaring. Het is zeer aan te bevelen om voor aanvang van het project met de accountant contact op te nemen, zodat deze een eerste analyse van de projectinrichting, risico's en eventuele adviezen rondom (tussentijdse) controle kan doen waarmee vooraf afspraken kunnen worden gemaakt en mogelijke knelpunten worden voorkomen.

Geen goedkeurende controleverklaring en/of een oordeel beperking?

U dient bij het indienen van uw aanvraag tot subsidievaststelling het rapport van bevindingen van uw accountant mee te zenden en in te gaan op de door uw accountant geconstateerde redenen voor de eventuele oordeelbeperking, oordeelonthouding danwel afkeuring.

Zonder motivatie waarom of hoe het door uw accountant geconstateerde tot stand is gekomen en wat u doet om dit in de toekomst te voorkomen, zullen de lasten behorend bij de oordeelsbeperking danwel – onthouding van uw accountant bij de subsidievaststelling in mindering worden gebracht danwel zal er een procentuele korting plaatsvinden bij de subsidievaststelling.

C. Reikwijdte accountantsonderzoek

De controleverklaring inhoudelijk

De accountantscontrole strekt zich uit tot het beoordelen van de deugdelijkheid en toereikendheid van de financiële verantwoording en de rechtmatigheid van de baten en lasten. Rechtmatig wil hier zeggen: in overeenstemming met wettelijke regelingen* en met de subsidieverplichtingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en verdere correspondentie met betrekking tot de subsidie en voor zover dit in redelijkheid toetsbaar is voor de accountant.

* onder regelingen wordt – onder meer – verstaan de van toepassing zijnde regelgeving zoals vermeld in de subsidiebeschikking. In de beschikking wordt niet alle wettelijke regelingen opgenomen, zie ook pagina 2 bovenaan van dit document. Van regelgeving zoals Aanbestedingwet en Wnt wordt u geacht na te gaan wat voor u van toepassing is. In de subsidiebeschikking wordt in ieder geval verwezen naar de Awb. Hiermee wordt vooral titel 4.2 van de Awb bedoeld, de artikelen 4:21 tot en met 4:80 Awb. De toetsing aan de wettelijke regelingen met betrekking tot de Awb mag dan ook beperkt worden tot titel 4.2 Awb.

De accountantscontrole

Diepgang

De accountant bepaalt zelf de aanpak van zijn controle. Hij dient deze controle zodanig in te richten dat hij met een redelijke mate van zekerheid een uitspraak kan doen over de getrouwheid van de financiële verantwoording en de rechtmatigheid van het gevoerde beheer.

Reikwijdte van het accountantsonderzoek

In de verantwoording mogen uitsluitend die baten en lasten worden meegenomen, die toegerekend kunnen worden aan de subsidiabele activiteiten en de subsidiabele projectperiode. Lasten welke gemaakt zijn na afloop van de subsidiabele projectperiode waarvoor de subsidie is verleend, mogen alleen in de verantwoording worden opgenomen indien de provincie zich hiermee akkoord heeft verklaard.

De baten (alle subsidies die ten behoeve van de betreffende doelen zijn verleend evenals alle overige baten die hieruit voortvloeien) dienen volledig te worden verantwoord.

Baten en lasten met betrekking tot 'om niet' c.q. "in natura" ontvangen subsidiabele activiteiten moeten zo goed mogelijk inzichtelijk gemaakt worden en voor zover mogelijk gekwantificeerd worden bij zowel de baten als de lasten.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De accountant moet de controle zo inrichten dat deze met een zekerheid van 95% uitspraak kan doen dat de instelling in de uitkeringsperiode niet meer dan 1% van de specifieke uitkeringen niet getrouw heeft besteed. Voor het verstrekken van de controleverklaring gelden de volgende toleranties:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeel onthouding	Afkeurend
Onjuistheden in de financiële verantwoording/ besteding (% werkelijk gemaakte lasten met een maximum van de toegekende subsidie)	< 1%	>1% en < 3%	-	> 3%
Onzekerheden in de controle (% werkelijk gemaakte lasten met een maximum van de toegekende subsidie)	< 3%	> 3% en < 10%	> 10%	-

Bron: Handboek Auditing Rijksoverheid 2006

Fouten en onzekerheden

Fouten en onzekerheden dienen te worden gecorrigeerd, ook indien deze onder de goedkeuringstolerantie vallen. Niet gecorrigeerde fouten dienen te worden gerapporteerd in een rapport van bevindingen, als geen goedkeurende controleverklaring kan worden overlegd. Hiervoor geldt een rapportagetolerantie van 1% van het verleende subsidiebedrag.

Gegevens van derden

Indien de verantwoorde lasten en overeengekomen prestaties zijn gebaseerd op gegevens van derden dient de subsidieontvanger deze gegevens te controleren op juistheid en volledigheid. Het gestelde in dit protocol is ook van toepassing voor accountants van subsidieontvangers waaraan de instelling, gemeente of grootstedelijke regio in het kader van die regelingen gelden verstrekken. Gemeenten/instellingen dienen ervoor zorg te dragen dat de subsidieontvangers en hun accountants op de hoogte zijn van de controle en specifieke eisen, zoals die voor deze regelingen in dit protocol worden gesteld.

Inhoudelijk verslag

De accountant dient te controleren dat alle toelichtingen verenigbaar zijn met de financiële verantwoording. De inhoudelijke juistheid van de activiteit wordt niet door de accountant beoordeeld.

Rechtmatigheid

De accountant moet controleren of de baten en lasten rechtmatig zijn geweest. Door de subsidieontvanger niet rechtmatig bestede lasten moeten in een rapport van bevindingen worden opgenomen en kunnen van invloed zijn op de strekking van de controleverklaring.

Onder "bested" wordt verstaan het financiële totaal van lasten en rechtens afdwingbare verplichtingen binnen de uitkeringsperiode – een en ander conform het baten- en lastenstelsel. Indien de verantwoorde lasten en activiteiten zijn gebaseerd op gegevens van derden dient de subsidieontvanger deze gegevens te controleren op juistheid en volledigheid.

Wnt en Aanbestedingwet

Wij wijzen u erop dat de accountant tevens een onderzoek dient uit te voeren in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Een overschrijding van de norm moet verplicht gemeld worden aan het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties. Tevens moet dit opgenomen worden in de jaarrekening.

Ook dient de accountant te toetsen of de Aanbestedingswet van toepassing is en of deze juist is nageleefd.

3. Aan te leveren (accountants)producten:

Wat houdt de inhoudelijke en financiële verantwoording in

Het activiteitenverslag biedt inzicht in de behaalde resultaten per overeengekomen activiteit.

In geval van het niet (geheel) uitvoeren van de activiteiten dient u toelichting te geven onder vermelding van de redenen waarom niet en wat u gedaan heeft om de activiteiten alsnog uit te voeren.

De financiële verantwoording geeft inzicht in de baten en lasten van de gesubsidieerde activiteit. Zoals al eerder gemeld is niet altijd een financiële verantwoording van toepassing.

In welke vorm moet de financiële verantwoording worden ingediend

- a. in de verantwoording worden het kenmerk en de datum van de subsidiebeschikking opgenomen;
- b. de financiële verantwoording wordt ten minste ingericht op hetzelfde detailniveau en met dezelfde inrichting als de bij de aanvraag ingediende begroting;
- c. hierbij worden zowel de baten als de lasten weergegeven;
- d. de begroting dient als vergelijkend overzicht te worden opgenomen;
- e. de lasten van het eigen personeel dienen te worden gespecificeerd naar aantal uren en tarief (indien dit in de begroting stond);
- f. afwijkingen ten opzichte van de begroting die 10% of meer bedragen en afwijkingen van € 10.000,00 of meer bij posten in de begroting ten opzichte van de realisatie, dienen te worden toegelicht.

Welke informatie dient de financiële verantwoording te bevatten

- a. een opstelling van de lasten aan het project c.q. activiteiten waarvoor de subsidie is verleend (zie vorige alinea over vorm);
- b. een opstelling van de baten (alle subsidies die ten behoeve van de betreffende producten, activiteiten en projecten zijn verleend evenals de overige baten die hieruit voortvloeien)
- c. een verklaring van de afwijkingen ten opzichte van de begroting (zie alinea over vorm);

Indien van toepassing dient de financiële verantwoording vergezeld te gaan van een controleverklaring.

In het geval dat er geen goedkeurende controleverklaring aan de orde is, dient het rapport van bevindingen te worden overlegd met een gemotiveerde toelichting of een verklaring over de door de accountant geconstateerde punten (zie hiervoor bij *Fouten en onzekerheden* en Geen goedkeurende controleverklaring en/of een oordeelsbeperking?).

Alle ondertekeningen dienen origineel te zijn tenzij er sprake is van een jaarrekening die gedeponereerd is bij de Kamer van Koophandel. Deze gedeponereerde jaarrekening moet dezelfde zijn als waarmee verantwoording kan worden afgelegd over de subsidie. Er moet sprake zijn van voldoende informatie en specificatie in de gedeponereerde jaarrekening. Is dit niet het geval, dan dient de gespecificeerde en gedetailleerde jaarrekening - die dient als verantwoording van de subsidie - alsnog te voldoen aan deze ondertekeningseis. Gekopieerde handtekeningen worden niet geaccepteerd. Indien er sprake is van een controleverklaring dienen de bijbehorende verantwoording en stukken gewaarmerkt te zijn.

Verantwoording bij samenloop van een boekjaarsubsidie en projectsubsidie(s)

Subsidieontvangers kunnen de verantwoording van projectsubsidies en een boekjaarsubsidie in een gewaarmerkte en zichtbaar door de accountant gecontroleerde verantwoording bij ons indienen (zie alinea over vorm). In uitzonderingsgevallen kan worden volstaan met de jaarrekening mits hiervoor vooraf instemming is gevraagd.

De beoordeling door de accountant dient op basis van elk project afzonderlijk te zijn uitgevoerd en per project de toleranties te zijn nageleefd. De controleverklaring dient zich tevens zichtbaar uit te strekken tot de in de bijlage verantwoorde projectsubsidies.

4. Tekst controleverklaring

Modeltekst goedkeurende controleverklaring bij een subsidiedeclaratie

Aan: Opdrachtgever

CONTROLEVERKLARING

Afgegeven ten behoeve van de provincie Zuid-Holland

Wij hebben de bijgevoegde, door ons voor identificatiedoeleinden gewaarmerkte, financiële verantwoording van ... te ... inzake de uitvoering van de subsidie .... gecontroleerd. Deze subsidie is met een beschikking met kenmerk ... d.d. ...groot € xxx,00 verleend door de Provincie Zuid-Holland.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

..... is verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële verantwoording. .... is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële verantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële verantwoording op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële verantwoording geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële verantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste professionele oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële verantwoording een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van het vaststellingsformulier door de entiteit, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van het gebruikte normenkader voor de rechtmatige totstandkoming van verantwoorde transacties.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel is de financiële verantwoording van ....., in alle van materieel belang zijnde aspecten, opgesteld in overeenstemming met de beschikking van de Provincie Zuid-Holland met kenmerk ..... d.d. .... rekening houdend met de gehanteerde verdeelsleutel zoals toegelicht in de bijlage bij de financiële verantwoording. De financiële verantwoording sluit met een bedrag van € xxx,00.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De financiële verantwoording en onze controleverklaring daarbij zijn uitsluitend bestemd voor ..... ter verantwoording aan Provincie Zuid-Holland in het kader van ..... subsidie. De financiële verantwoording en controleverklaring daarbij kunnen daarom niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De controleverklaring (of delen daarvan) mag daarom niet, zonder onze uitdrukkelijke schriftelijke toestemming vooraf, in welke vorm dan ook, aan derden ter beschikking worden gesteld. Wij aanvaarden derhalve geen aansprakelijkheid jegens derde partijen die inzage krijgen in deze verklaring of deze verklaring in handen krijgen.

Plaats, datum

Naam accountantskantoor

Naam externe accountant en ondertekening met die naam

Doel Deelprogramma 4

DEELPROGRAMMA LOKAAL OMGEVINGSVEILIGHEID BELEID

A. Ondersteuning taakuitvoering bevoegd gezag veiligheidsregio

Ondersteunen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving

Ondersteunen bij het nemen van besluiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen

Versterken samenwerking veiligheidsregio's

Beschrijven van mogelijke ongevalsscenario's met gevaarlijke stoffen bij bedrijven en transport

B. Innovatie en kwaliteit

Beschrijven van mogelijke ongevalsscenario's met gevaarlijke stoffen bij bedrijven en transport;

Actualiseren van het adviesformat van de veiligheidsregio's voor de activiteiten milieu en RO

Bijscholen van adviseurs op het gebied van stoffen en hun gevaren en ontwikkelingen en verandering van wet- en regelgeving

Ontwikkelen van een toolkit op het gebied van risicocommunicatie en omgevingsveiligheid

Totaal DP 4

Toelichting monitoring inhoudelijke voortgang: geef aan hoe het project verloopt in absolute zin en in verhouding tot het behalen van het hoofdoel van deelprogramma 1.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Veiligheidsregio Twente	
Ingekomen post	
Registratienummer: <i>16000/f1</i>	
Kolom:	
Datum:	11 MAART 2016
Parag:	
OB VRT:	<i>13 april 2016</i>
AB VRT:	<i>9 mei 2016</i>
Kopie:	<i>Dennis Ellenbroek</i>

Veiligheidsregio Twente
t.a.v. het bestuur
Postbus 1400
7500 BK TWENTE

Onderwerp
Verzoek instemming op uurtarieven 2015 voor IOV 2015

Geacht bestuur,

Met onze brief van 2 april 2015 met kenmerk PZH-2015-509309615 hebben wij een projectsubsidie 2015 verleend van maximaal € 140.080,00 voor activiteiten in het kader van impulsprogramma externe veiligheid (IOV) 2015.

U heeft op 8 februari 2016 aan ons een verzoek gedaan om in te stemmen met tarieven waarmee u uw subsidie wilt verantwoorden over 2015. Wij hebben uw verzoek beoordeeld en getoetst aan onze regelgeving.

Wij constateren dat wij reeds eerder mondeling hebben aangegeven dat u dit verzoek kon indienen waarbij met klem verzocht is om dit te doen voor eind 2015. Desondanks ontvangen wij uw verzoek pas in 2016. Wij betreuren dit.

Wij stemmen in met de door u gedane voorstel. Dit betekent dat:

- Wij stemmen in met de door u aangegeven uurtarieven voor het jaar 2015 voor de schalen 7 tot en met 12 gelet op de aangegeven berekeningswijze. Dit komt op een uurtarief van € 45,00 voor schaal 7 tot € 75,00 voor schaal 12.

Indien de berekeningswijze hetzelfde blijft, stemmen wij tevens in met de tarieven voor de IOV-subsidies voor de jaren 2016 tot en met 2018. U actualiseert namelijk de uurtarieven de komende jaren naar aanleiding van nieuwe loontabellen.

Wij verzoeken u in correspondentie altijd het dossiernummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Bezwaarprocedure

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden volgens artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bij ons een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. Dat gaat zo:

Gedeputeerde Staten

Directie Leefomgeving en Bestuur
Contact

Vanuit bureau Subsidies
mw bac. J.M. Soels Ruinard
T 070 - 441 70 98
jm.soels@pzh.nl
bureau Milieu
mw. M.L.E. Biemans
mle.noest-biemans@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-2016-546829640
DOS-2015-0000236

Uw kenmerk
16000380

Bijlagen

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

U stuurt dit bezwaarschrift binnen **zes weken** na de dag van verzending of uitreiking van het besluit aan ons toe, onder vermelding van 'Awb-bezwaar' in de linkerbovenhoek van envelop en bezwaarschrift.

Het adres is: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. het Awb-secretariaat, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

drs. H.M. Koot
hoofd bureau Milieu

Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Registratienummer	16000979	
Kolom	1	
Datum	22 MAART 2016	Paraf
DB VRT	13 april 2016	
AB VRT	9 mei 2016	
Kopie	jaar de Stegje (digitaal)	

Overijssel
F. Bilgus
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Aan het Algemeen Bestuur van de GR
Veiligheidsregio Twente
Postbus 1400
7500 BK ENSCHEDE

Inlichtingen bij

Mw. MWJ van den Broek
telefoon 038 499 94 22
MWJ.vd.Broek@overijssel.nl

Kvk 51048329
IBAN NL45RABO0397341121

Onderwerp: Informatie voor uw begroting 2017 en meerjarenraming 2018 - 2020

Geacht bestuur,

Datum
15.03.2016
Kenmerk
2016/0048848
Pagina
1

Hierbij ontvangt u van ons de jaarlijkse begrotingsbrief. Hiermee informeren wij u over het proces Financieel Toezicht, de begrotingsrichtlijnen en de toetsingsaspecten die wij hanteren voor de beoordeling van uw begroting 2017 en meerjarenraming 2018 - 2020. Deze vindt u terug in de bijlage. De richtlijnen en toetsingsaspecten worden landelijk vastgesteld door de gezamenlijke toezichthouders (rijk en provincies).

Uw brief
Uw kenmerk

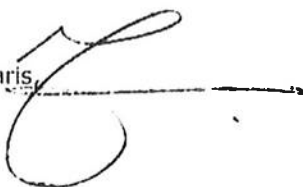
Heeft u vragen over de genoemde onderwerpen, neem dan contact op met Bennie van den Berg, telefoonnummer 038 - 499 93 95.

Wij hebben daarnaast een digitale flyer gemaakt die we bij u onder de aandacht willen brengen. In de flyer leggen we de beginselen van het financieel toezicht op gemeenten uit. Deze flyer is te vinden op www.overijssel.nl/financieeltoezicht.

Wij hebben een afschrift van deze brief gestuurd aan de raden van de aan uw gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten danwel waterschappen.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

secretaris,

- Wilt u in uw correspondentie met de provincie Overijssel:
- één onderwerp per brief hanteren;
  - het in deze brief opgenomen kenmerk vermelden.

Bijlagen
1.
Datum verzending
18 MAART 2016

provincie Overijssel

Bijlage Inhoud Begrotingsrichtlijnen en toetsingsaspecten Begroting 2017 en meerjarenraming 2018 - 2020

A. Inleiding	2
B. Proces Financieel Toezicht in aanloop naar de begrotingen 2017 ..	2
C. Criteria voor de toetsing van de begrotingen 2017 (incl. toetsingsaspecten en aandachtspunten).....	4
<i>Toetsingsaspecten (wettelijk)</i>	4
<i>Criteria repressief toezicht in 2017</i>	4
<i>(Geen) opschuivend sluitend meerjarenperspectief</i>	4
<i>Met extra aandacht bedoelen we dat wij controleren</i>	4
<i>Raming bijdrage gemeenten</i>	4
<i>Vaststellingsbesluit begroting</i>	5
<i>Ramingen loon- en prijscompensatie 2017 en volgende jaren</i>	5
<i>Herziening Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)</i>	5
<i>Overzicht incidentele baten en lasten</i>	7
D. Specifieke onderwerpen	7
<i>Meerjarenbeleidsplan gemeenschappelijke regelingen</i>	7
<i>Decentralisaties Sociaal Domein</i>	7
<i>Financiële verordening</i>	7
Bijlage: incidentele baten en lasten	8

A. Inleiding

Ten behoeve van uw kaderstellende en controlerende taak willen wij u tijdig informeren over een aantal aandachtspunten dat van belang is voor de opstelling van de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018 - 2020. Het is uw taak om erop toe te zien dat de Begroting 2017 structureel en reëel in evenwicht is (artikel 189 van de Gemeentewet). Indien dat niet lukt, dan moet het structureel en reëel evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand worden gebracht.

Wij bepalen uiterlijk 31 december 2016 of uw begroting in aanmerking komt voor het repressief toezicht (artikel 203 van de Gemeentewet). Repressief toezicht betekent dat u zonder onze voorafgaande goedkeuring de begroting en begrotingswijzigingen kunt uitvoeren.

Zijn zowel de Begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 niet structureel en reëel in evenwicht, dan volgt preventief toezicht. Dit houdt in dat de begroting en begrotingswijzigingen onze goedkeuring vooraf behoeven.

In deze begrotingscirculaire 2017 zijn de wettelijke criteria opgenomen en informeren wij u over een aantal onderwerpen, die bijzondere aandacht verdienen.

Tevens wordt verder informatie gegeven over diverse ontwikkelingen, die van belang kunnen zijn voor het opstellen van de (meerjaren)begroting 2017-2020.

B. Proces Financieel Toezicht in aanloop naar de begrotingen 2017

Stappen (op hoofdlijn) vanaf januari tot en met december in 2016 met de bestuurlijke momenten zien er als volgt uit:

Activiteit	Wanneer	Bestuurlijk moment	Wie
Informeel traject gemeenten			
Bepaling en vaststelling toezichtsbeelden/kleuring interbestuurlijk toezicht (IBT)	Januari/februari	Ja	GS
Proces en criteria schriftelijk communiceren met gemeenten (Begrotingsbrief 2016)	1 ^e helft maart	Ja	GS
Traject eventuele preventieve gemeenten	2016		Provincie
Uiterste inzendtermijn jaarrekeningen gemeenten	15 juli 2016		Gemeenten
Beoordeling jaarrekeningen 2015 met bijhorende accountantsrapporten van gemeenten	2e kwartaal met doorloop in 3 ^e kwartaal		Provincie
1^e bestuurlijk moment gemeenten			
1 ^e beeld: Stand van zaken (weerslag 1 ^e gespreksronde, kadernota's o.d., jaarrekeningen) van gemeenten	Sept./okt.	Ja	GS
Ambtelijke ontvangst en beoordeling van door de colleges vast te stellen cq. vastgestelde concept-programmabegrotingen 2016 en meerjarenramingen 2017-2019	Okt		Provincie
<i>Topambtelijk overleg</i> Signalering o.b.v. door de colleges vast te stellen concept begrotingen. Initiatief ligt bij de gemeenten.	Eind okt. (doch voor verzending concept naar de raad)		Secretaris gemeenten
Wettelijk traject gemeenten			
Ontvangst van de door de raden vastgestelde Programmabegroting (verplicht op grond van GW)	15 november		GS
Definitieve beoordeling van de door de raden vastgestelde programmabegrotingen	2 ^e helft nov.		Provincie
2^e bestuurlijk moment gemeenten			
GS verzamelnota met voorstel toezichtregimes + brieven	1e week dec	Ja	GS

Activiteit	Wanneer	Bestuurlijk moment	Wie
Hoorzitting met (een delegatie of vertegenwoordiging van) de raden van gemeenten op voornemen GS instellen preventief toezicht	Direct na GS besluit	Ja	Gedeputeerde
Voorleggen aan GS van uitkomsten gesprekken gemeenten en Finale besluitvorming GS toezichtsvorm gemeenten door GS	3e week dec	Ja	GS
Finale brieven over de toezichtsvorm aan raden van de gemeenten.	3e week dec.	Afhandeling	Provincie
Brieven ter kennisname over de toezichtsvorm gemeenten aan BZK, PS en VNG Overijssel	3e week dec.	Afhandeling	Provincie
Publicatie Staatscourant preventieve gemeenten	1 ^e week jan.	Afhandeling	Provincie
Informeel traject Gemeenschappelijke regelingen			
Proces en criteria schriftelijk communiceren met gemeenschappelijke regelingen (begrotingsbrief)	1 ^e helft maart	Ja	GS
Uiterste inzendtermijn jaarrekeningen gemeenschappelijke regelingen	15 juli 2016		GR
Beoordeling jaarrekeningen 2015 met bijhorende accountantsrapporten van GR-en	2e kwartaal met doorloop in 3 ^e kwartaal		Provincie
Wettelijk traject Gemeenschappelijke regelingen			
Ontvangst van de door de algemeen besturen vastgestelde begroting (verplicht op grond van WGR, GR)	1 augustus		GS
Definitieve beoordeling van de door AB vastgestelde begrotingen	augustus		Provincie
GS verzamelnota met voorstel toezichtregimes + brieven GR-en	1e week sept	Ja	GS
Hoorzitting met (een delegatie of vertegenwoordiging van) het AB of DB van gemeenschappelijke regeling op voornemen GS instellen preventief toezicht	Direct na GS besluit	Ja	Gedeputeerde
Voorleggen aan GS van uitkomsten gesprekken GR-en en Finale besluitvorming toezichtsvorm GR-en door GS	4e week sept	Ja	GS
Finale brieven over de toezichtsvorm aan AB's van de GR-en.	4e week sept	Afhandeling	Provincie
Publicatie Staatscourant preventieve GR-en	1 ^e week jan.	Afhandeling	Provincie

Voorfase (voor het indienen van de begroting)

In de informele fase verschaft de toezichthouder de noodzakelijke helderheid omtrent proces en toetsingscriteria. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van de gemeenschappelijke regeling om tijdig "problemen" te onderkennen en (ambtelijk) aan te kaarten.

Toetsing begroting

In de periode na het indienen van de begroting wordt deze door de toezichthouder getoetst aan de Gemeentewet, de Wet Gemeenschappelijke Regelingen en het beleidskader "Kwestie van Evenwicht!". Indien blijkt dat er een voornemen is om een gemeenschappelijke regeling onder preventief toezicht te plaatsen zal u gehoord worden. De hoorzitting is gebaseerd op het zorgvuldigheidsbeginsel uit de Algemene Wet Bestuursrecht. Het gaat hierbij om het informeren van de het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling alsmede het vragen van een reactie teneinde er van verzekerd te zijn dat alle aspecten voldoende in beeld zijn geweest. Een eventuele hoorzitting vindt plaats in het provinciehuis, waarvoor (een delegatie uit of vertegenwoordiging van) het bestuur onder voorwaarde van vertrouwelijkheid wordt uitgenodigd.

Ingeval de vastgestelde begroting wijziging behoeft als gevolg van besluitvorming bij de deelnemende gemeenten zal de begrotingswijziging uiterlijk voor 15 november door het AB moeten zijn vastgesteld en moeten zijn ingezonden naar de provincie.

C. Criteria voor de toetsing van de begrotingen 2017 (incl. toetsingsaspecten en aandachtspunten)

Inleiding

Elk jaar besluiten wij vóór aanvang van het begrotingsjaar of voor uw gemeenschappelijke regeling repressief of preventief begrotingstoezicht van toepassing is. Dit is gebaseerd op artikel 203 van de Gemeentewet. Repressief toezicht is regel. Dit houdt in, dat u uw begroting direct kunt uitvoeren. Wij hoeven uw begroting en de begrotingswijzigingen niet vooraf goed te keuren. Preventief toezicht is uitzondering. Dit betekent dat de Begroting en Begrotingswijzigingen eerst nog door ons moeten worden goedgekeurd voordat u tot uitvoering kunt overgaan.

In deze begrotingscirculaire zijn de wettelijke criteria opgenomen en informeren wij u over een aantal onderwerpen die bijzondere aandacht verdienen met betrekking tot het financieel toezicht op de eerstvolgende begroting. Tevens wordt verdere informatie gegeven over ontwikkelingen die zich gaan voordoen op het terrein van het financiële toezicht op de gemeenten en de gemeenschappelijke regelingen die van belang zijn voor het opstellen van de (meerjaren)Begroting 2017-2020. Omdat er een grote verscheidenheid in de Overijsselse gemeenschappelijke regelingen is, zowel in omvang als in uitvoering, kan het zijn dat niet alle onderwerpen die in deze begrotingsbrief aan de orde komen van toepassing zijn op uw gemeenschappelijke regelingen. Voor de volledigheid hebben we ze allemaal in deze begrotingsbrief opgenomen. Wij verzoeken u rekening te houden met de onderwerpen die op uw gemeenschappelijke regeling van toepassing zijn.

Toetsingsaspecten (wettelijk)

Criteria repressief toezicht in 2017

Er is een aantal kaders en criteria waar de begroting aan moet voldoen om voor repressief toezicht in aanmerking te komen. Deze zijn opgenomen in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), ons Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader "een kwestie van evenwicht" (GFT) (2014) en deze begrotingscirculaire 2017.

De Begroting 2017 moet voldoen aan:

1. het (naar ons oordeel) structureel en reëel evenwicht. Als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2020 tot stand zal komen;
2. De Jaarrekening 2015 behoort structureel en reëel in evenwicht te zijn. Indien de jaarrekening niet in evenwicht is, zal het structureel tekort worden betrokken bij ons onderzoek van de Begroting 2017. Dit betekent dat in de jaarrekening inzicht moet worden gegeven in het structurele en incidentele aandeel van het tekort.

De vastgestelde Jaarrekening 2015 en de Begroting 2017 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2016, aan ons worden gestuurd.

Het begrip structureel evenwicht houdt in dat in de begroting jaarlijks de structurele lasten gedekt worden door de structurele baten. Het reëel evenwicht houdt in dat onderzoek wordt gedaan naar de realiteit van de ramingen, met andere woorden of de ramingen als geloofwaardig kunnen worden beschouwd. Daarnaast controleren wij of de begroting/meerjarenraming volledig is.

(Geen) opschuivend sluitend meerjarenperspectief

Indien de Begroting 2017 structureel en reëel niet in evenwicht is, maar aannemelijk is gemaakt dat dit evenwicht in de meerjarenraming (2020) tot stand wordt gebracht, dan zullen wij extra aandacht tijdens het begrotingsproces 2018 aan uw gemeenschappelijke regeling geven.

Met extra aandacht bedoelen we dat wij controleren of er sprake is van een opschuivend sluitend meerjarenperspectief, met andere woorden of de gemeente problematiek doorschuift. Hiermee wordt bedoeld dat, indien blijkt dat ook uw Begroting 2018 niet structureel en reëel in evenwicht is, tenminste de jaarschijven 2020 en 2021 van de meerjarenraming 2018-2021 structureel en reëel in evenwicht dienen te zijn om opnieuw voor repressief begrotingstoezicht in aanmerking te komen. Het kan dus niet zo zijn dat alleen de jaarschijf 2021 in evenwicht is, dan is er namelijk sprake van een opschuivend perspectief. Ditzelfde kan van toepassing zijn wanneer in eerdere jaren al sprake is geweest van een sluitend meerjarenperspectief, dat telkens opschuift.

Raming bijdrage gemeenten

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een correcte venwerking van de verplichte uitgaven in de begroting. Dat wil zeggen dat moet zijn voldaan aan de begrotingsregels zoals opgenomen in het BBV. In gevallen waarbij de gemeenschappelijke regeling geen eigen vermogen (EV) aanhoudt, worden opbrengsten c.q. uitgaven rechtstreeks en geheel doorbelast aan de gemeenten. In die situaties waarbij wel vermogen tot verevening wordt aangehouden moet worden aangegeven in hoeverre sprake is van een bruto dan wel netto bijdrage.

Vaststellingsbesluit begroting

Wij constateren dat de vaststellingsbesluiten niet altijd een volledig beeld geven van de besluitvorming door het algemeen bestuur. Dit behoeft verbetering.

Het vaststellingsbesluit moet een compleet beeld geven van de besluitvorming door het algemeen bestuur. Het bevat de volgende zaken:

- welke wijzigingen zijn aangebracht op de conceptbegroting (dit kan uiteraard ook via een afzonderlijk aan te leveren begrotingswijziging);
- investeringskredieten, die bij vaststelling van de begroting beschikbaar worden gesteld;
- als de meerjarenraming in evenwicht is en het begrotingsjaar een tekort heeft, de wijze waarop het begrotingsjaar sluitend is gemaakt (bijvoorbeeld door een onttrekking aan de algemene reserve).

Ramingen loon- en prijscompensatie 2017 en volgende jaren

In het kader van het realistisch ramen verwachten wij dat de gemeenschappelijke regelingen integraal rekening houden met de budgettaire effecten van loon- en prijsstijging (incidenteel en structureel). Gemeenten baseren zich daarbij op de circulaire gemeentefondsuitkering die in juni wordt uitgebracht. Van belang is dat u in uw begroting de gekozen percentages motiveert.

Bezuinigingsmaatregelen/taakstellingen

Om de financiële positie te bepalen, beoordelen wij de in uw begroting opgenomen bezuinigingsmaatregelen c.q. taakstellingen op hard- en haalbaarheid. Hiermee wordt de realiteit van de ramingen bepaald:

- Concrete invulling bezuinigingsmaatregelen

Voor een positief oordeel is het noodzakelijk dat u, als hoogste bestuursorgaan van de gemeenschappelijke regeling, een uitspraak doet over de invulling. De bezuinigingsmaatregelen moeten dus concreet op programmaniveau zijn ingevuld. Ook moet het proces dat u bij het concretiseren volgt, vastgelegd zijn. Ervaringen opgedaan met eerdere bezuinigingsoperaties in uw gemeente kunnen in ons oordeel meewegen. Met andere woorden: er moet sprake te zijn van een reëel perspectief. De financiële gevolgen van maatregelen die tot herstel van het evenwicht moeten leiden, moeten met besluitvorming van uw algemeen bestuur zijn onderbouwd.

Wanneer wij negatief oordelen over de concreetheid van bezuinigingsvoorstellen, dan corrigeren wij deze posten op de gepresenteerde begrotingssaldi. Dit kan tot gevolg hebben dat er sprake blijkt van een structureel begrotingstekort (met preventief toezicht als gevolg).

Wij adviseren u een integraal beeld van de opgenomen bezuinigingsmaatregelen, taakstellingen, stelposten en reserveringen te presenteren in een paragraaf Taakstellingen en reserveringen. In deze paragraaf kunt u in één oogopslag de opgenomen bezuinigingen c.q. taakstellingen zien die verspreid in de begroting op programmaniveau zijn opgenomen en/of de nog openstaande taakstellingen in de meerjarenraming. Hetzelfde geldt voor eventuele reserveringen (inschattingen of al vrij gemaakte begrotingsruimte) voor toekomstige financiële onzekerheden. Dit versterkt het inzicht in de financiële positie.

Herziening Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

De adviescommissie vernieuwing BBV (commissie Depla) heeft in juli 2015 een advies aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitgebracht om de regels aan te passen. Het doel is een versterking van de horizontale sturing door de raad. Deze wijzigingen richten zich op (onder meer):

- a) Uniforme indeling in taakvelden;
- b) Uniforme basis set van beleidsindicatoren;
- c) Een uniforme basis set van financiële kengetallen;
- d) Verbeterde informatie over verbonden partijen;
- e) Vernieuwing van de accountantscontrole;
- f) Inzicht in overhead en kosten;
- g) Aanpassingen van het stelsel van baten en lasten (waaronder investeringen met maatschappelijk nut en EMU saldo);
- h) Vpb plicht.

a. Uniforme indeling in taakvelden

Met ingang van de begroting 2017 wordt voorgeschreven dat de ramingen (en realisatiecijfers) in het kader van de begrotingsuitvoering opgesteld worden aan de hand van de bij ministeriële regeling vast te stellen taakvelden.

b. Uniforme basis set van beleidsindicatoren

Om de resultaten van de beleidsmatige inspanningen meer inzichtelijk te maken en een grotere rol in de begrotings- (en verantwoordingscyclus) te laten spelen wordt, naast de op de elgen situatie toegesneden indicatoren, een bij ministeriële regeling vast te stellen basisset van beleidsindicatoren met ingang van begroting 2017 voorgeschreven. Naast opname in de begroting en jaarrekening worden de indicatoren digitaal beschikbaar gesteld op de website www.waarstaatjegemeente.nl.

c. Uniforme basis set financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 zijn de financiële kengetallen verplicht gesteld in het BBV in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. In de ministeriële regeling (**26 oktober 2015, nr. 2015-0000611752**) is weergegeven hoe de kengetallen berekend en vermeld moeten worden. Tevens is in de wetgeving opgenomen dat er een beoordeling gegeven moet worden van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot financiële positie. Dit is van belang om de afzonderlijke kengetallen met elkaar in verband te brengen en te laten zien wat dit betekent voor de financiële situatie van uw gemeenschappelijke regeling.

Tevens kunt u hier aangeven of de kengetallen zich in een bepaalde richting zouden moeten gaan ontwikkelen, bijvoorbeeld het verlagen van de netto schuldquote of het verbeteren van de solvabiliteit. De kengetallen bieden ook de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. Daarmee dragen deze kengetallen bij aan de controlerende en kaderstellende taak van uw Algemeen Bestuur.

De financiële kengetallen worden door de toezichthouder niet betrokken bij het uiteindelijke oordeel over de toezichtsvorm (repressief dan wel preventief). Hiervoor blijft het reëel en structureel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting bepalend. De toezichthouder gebruikt de kengetallen wel om een completer beeld te verkrijgen van de financiële situatie van uw gemeente. Wanneer de kengetallen een verontrustend beeld geven, zal de toezichthouder dit vanuit zijn signalerende rol bij uw gemeente onder de aandacht brengen.

d. Verbeterde informatie over verbonden partijen

Dit onderwerp is met name van belang voor de gemeenten. Wij vinden het echter van belang dat u geïnformeerd bent over de actualisatie van de notitie Verbonden partijen van de commissie BBV die aanstaande is. De aanpassing heeft met name betrekking op het inzicht in de wijze waarop de verbonden partijen van gemeenten bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van programma's van de gemeentebegrotingen.

e. Vernieuwing van de accountantscontrole

Het doel van de vernieuwing is om tot een betere controle te komen met ingang van 2018. Beter betekent leden van het Algemeen Bestuur en inwoners een goed beeld hebben of de cijfers in de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling kloppen. Dit is van belang, omdat de discussie in de gemeenschappelijke regeling en met het Algemeen Bestuur niet moet gaan over de vraag of de cijfers kloppen, maar over de keuzes die het Dagelijks Bestuur maakt.

De diverse adviezen hebben onder meer betrekking op:

- De kwaliteit van het opdrachtgeverschap door het Algemeen Bestuur
- De specifieke benodigde kennis van de accountant
- De specifieke benodigde kennis van de toezichthouders op de accountant
- De controle door de accountant deels specifiek wordt toegesneden op de kenmerken van de gemeenschappelijke regeling

f. Inzicht in overhead en kosten

Doel is op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en uw Algemeen Bestuur ook meer zeggenschap over die kosten te geven. Hiertoe dient met ingang van de begroting 2017 in het programmaplan een apart overzicht te worden opgenomen van de baten en lasten van de overhead. De verplichting tot het opnemen van een aparte paragraaf bedrijfsvoering vervalt.

g. Overige aanpassingen in stelsel van baten en lasten

- Activeren van investeringen met maatschappelijk nut: de vrijheid om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut al dan niet te activeren vervalt. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode wordt alleen van toepassing op nieuwe investeringen die na 2017 worden gedaan. Daarnaast wordt de netto-methode verplicht gesteld voor investeringen waarbij sprake is van bijdragen van derden. Dat geldt zowel voor investeringen met een economisch nut als voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.
- Meer inzicht in het EMU-saldo: met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU saldo wordt voorgeschreven dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing meerjarig een geprognosticeerde balans wordt opgenomen, evenals de vergelijking met de individuele referentiewaarde. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

De wijzigingen, die verband houden met de inwerkingtreding van de Wet modernisering Vpb-plicht (vennootschapsbelasting) overheidsondernemingen en de gevolgen daarvan voor de verantwoording van de grondexploitaties, zijn op dit moment nog onder consultatie. Deze wijzigingen hebben een beoogde ingangsdatum met terugwerkende kracht van 1 januari 2016.

De overige BBV wijzigingen hebben hun weerslag met ingang van de begroting 2017, maar zijn nog niet definitief vastgesteld.

Voor een uitgebreide toelichting op alle wijzigingen verwijzen wij u naar de Nota van Toelichting behorende bij het wijzigingsbesluit BBV.

Overzicht incidentele baten en lasten

Uit de beoordeling van begrotingen en jaarrekeningen blijkt dat niet altijd juist en volledig inzicht wordt gegeven in de incidentele baten en lasten. Zeker in een periode waarin de financiële belangen en risico's van gemeenten fors zijn, is het essentieel om inzicht te hebben in het structurele en reële begrotings- en jaarrekeningsaldo. Inzicht in de incidentele lasten en baten is dan ook essentieel. In de bijlage vindt u een uitgebreid overzicht van aspecten die betrekking hebben op incidentele baten en lasten. Ook wordt aan de hand van voorbeelden duiding gegeven aan het begrip incidenteel.

D. Specifieke onderwerpen

Meerjarenbeleidsplan gemeenschappelijke regelingen

Wij constateren dat de gemeenschappelijke regelingen nog te veel de aandacht leggen bij de jaarbegroting. De meerjarenraming geeft nog te weinig inzicht in de te verwachten ontwikkelingen en wat de deelnemende gemeenten meerjarig verwachten aan gemeentelijke bijdragen. Het is van belang dat u in uw rol van Algemeen Bestuur voldoende sturing en regie ontwikkelt door bijvoorbeeld een afdoende meerjarenbeleidsplan. De gemeente kan dan de financiële consequenties, die hieruit voortvloeien, verwerken in zijn meerjarenraming. Dit geldt ook voor de loon- en prijsstijgingen, die kunnen worden verwerkt in uw meerjarenraming. Wij adviseren u toe te zien op een reële en volledige meerjarenraming bij uw gemeenschappelijke regeling.

De gemeente van de plaats van vestiging van de gemeenschappelijke regeling heeft een wettelijke inzendverplichting van de regeling aan Gedeputeerde Staten (WGR art. 26). Wij zullen de gemeente dan ook verzoeken om wijzigingen in een gemeenschappelijke regeling aan ons door te geven.

Decentralisaties Sociaal Domein

De decentralisaties zijn veelal opgepakt in gezamenlijk verband, bijvoorbeeld in de vorm van gemeenschappelijke regelingen. Bij gemeenschappelijke regelingen is het lastiger om grip en sturing te houden op de uitvoering van taken en is sprake van een andere invulling van uw budgetrecht. De gemeente blijft echter wel verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Budgetoverschrijdingen van de gemeenschappelijke regeling kunnen worden doorberekend aan de deelnemende gemeenten. Door de hoogte van de budgetten, die met de decentralisaties gepaard gaan, kunnen de bijbehorende financiële risico's ook omvangrijk zijn. Wij adviseren u goede afspraken te maken over de werkwijze, periodieke Informatievoorziening, verantwoordingswijze en de manier waarop kan worden bijgestuurd door de deelnemende gemeente.

Financiële verordening

De financiële verordening is op grond van artikel 212 Gemeentewet verplicht. Wanneer u de financiële verordening actualiseert, vragen wij u deze binnen twee weken na vaststelling door het Algemeen Bestuur ter kennisname aan ons in te zenden, conform artikel 214 van de Gemeentewet. De nota's, die voortvloeien uit de financiële verordening zoals een nota reserves en voorzieningen, zien wij tevens graag ter kennisneming tegemoet.

Bijlage: Incidentele baten en lasten

In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2014 'Kwestie van evenwicht' is opgenomen dat er sprake moet zijn van structureel en reëel begrotingsevenwicht. In dat kader is het noodzakelijk om een volledig en eenduidig inzicht te hebben in de incidentele posten, die het begrotings- en ook rekeningsaldo beïnvloeden. Pas na eliminatie van deze incidentele posten ontstaat zicht op het structureel financieel saldo. Uit de beoordeling van de begrotingen en jaarrekeningen van de gemeenschappelijke regelingen blijkt, dat er (ook anno 2015) niet in alle gevallen een volledig inzicht wordt gegeven in de incidentele baten en lasten. Ook de term incidenteel wordt niet altijd juist en eenduidig toegepast.

Het komt nog steeds voor dat een gemeente of gemeenschappelijke regeling het belang van het overzicht incidentele baten en lasten niet kent of onderschat. Het gevolg kan zijn dat een gemeenschappelijke regeling onaangenaam wordt verrast, doordat een jaarrekening- of begrotingsoverschot na correctie van incidentele baten en lasten verandert in een structureel tekort. Met als mogelijk gevolg discussies met de financieel toezichthouder bij de beoordeling van de begroting en/of jaarstukken. In het meest vergaande geval kan dit bij de begroting leiden tot preventief toezicht.

De volgende zaken vallen daarbij op:

- De uitwerking van het meerjarige beeld is vaak beknopt, waarbij de toezichthouder soms twijfels heeft over de volledigheid;
- Gemeenschappelijke regelingen presenteren hun algemeen bestuur een begrotings- of rekeningsaldo dat niet is gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten. Bestuursleden moeten dat vervolgens zelf berekenen op basis van de gegevens, die elders in de begroting of jaarstukken staan. Het is dan niet in één oogopslag duidelijk voor algemeen bestuursleden of er sprake is van structureel begrotingsevenwicht;
- Eenmalige afwijkingen in structurele baten en lasten worden soms als incidentele baten en lasten aangemerkt;
- In jaarrekeningen worden soms alleen de werkelijke afwijkingen ten opzichte van de raming aangegeven. Het gaat er echter om de volledige incidentele bedragen op te nemen en niet alleen de mutaties ten opzichte van de begroting;
- De toelichting is vaak summier. Sommige gemeenten volstaan met één totaalbedrag per programma. Een specificatie ontbreekt;
- Als incidentele mutaties tegen elkaar wegvallen, zoals bij onttrekkingen aan bestemmingsreserves, worden ze vaak niet meegenomen in het overzicht.

De gemeenschappelijke regeling is zelf primair verantwoordelijk voor het op een juiste wijze toepassen van de geldende wet- en regelgeving. Maar de toezichthouder heeft hierin wel een toetsende rol bij het oordeel of er sprake is van een structureel en reëel begrotings- en rekeningsaldo.

Met deze bijlage betreffende incidentele baten en lasten willen wij de gemeenschappelijke regelingen handvatten bieden. In deze circulaire zal aan de hand van voorbeelden duidelijk worden gemaakt wat wel of niet incidenteel is, zodat interpretatieverschillen kunnen worden verminderd.

Dit laat onverlet de eigen verantwoordelijkheid van gemeenschappelijke regelingen om hoge prioriteit te geven aan het inzichtelijk maken van het vereiste inzicht in het werkelijke structurele en reële begrotings- en rekeningsaldo. Niet alleen ten behoeve van de toezichthouder, maar juist en vooral ten behoeve van het algemeen bestuur zelf.

1. Wettelijk kader

In 2013 zijn de Gemeentewet en Provinciewet gewijzigd met betrekking tot het financieel toezicht op gemeenten en provincies (Stb 2013, 144). De wijziging van Gemeentewet en Provinciewet betreft in de eerste plaats dat in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht het inzake de begroting bestaande begrip "evenwicht" in de wet nader is gepreciseerd, in die zin dat er sprake van een "structureel en reëel evenwicht" dient te zijn. Met het begrip "structureel evenwicht" wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt dienen te worden door structurele baten. Indien dit niet het geval is wordt ook de meerjarenraming hierop getoetst. De term "reëel" heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen. Dit deel van de wetswijziging is daarmee gericht op verbetering van de inzichtelijkheid van de begroting voor algemeen besturen en de toezichthouder, voor wat betreft het structurele en reële evenwicht.

De wetswijzigingen hebben ook geleid tot een aanpassing van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV, Stb. 2013, 267). Deze aanpassingen zijn deels nodig als nadere uitwerking van de wetswijzigingen, zodat de raad en de financieel toezichthouder in staat zijn om vast te stellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting c.q. meerjarenraming. Andere aanpassingen van het BBV zijn mede gebaseerd op een evaluatie van de financiële functie in gemeenten en provincies. Alle wijzigingen zijn gericht op een versterking van de deugdelijkheid en transparantie van de begroting en de meerjarenraming.

Relevant voor het onderwerp incidentele baten en lasten zijn de volgende bepalingen die van toepassing zijn op zowel de (meer)jarenbegroting als de jaarrekening:

- Het overzicht van de incidentele baten en lasten zal voortaan (meerjarig) per programma moeten worden gegeven, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;
- Een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves moet (meerjarig) worden opgenomen.

2a Gemeentewet

Artikel 189 bepaalt onder meer dat de raad voor alle taken en activiteiten jaarlijks op de begroting de bedragen brengt die hij daarvoor beschikbaar stelt, alsmede de financiële middelen die hij naar verwachting kan aanwenden. De raad ziet erop toe dat de begroting *structureel en reëel* in evenwicht is. Hiervan kan hij afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht.

Artikel 203 bepaalt onder meer dat de begroting, bedoeld in artikel 189, van het eerstvolgende begrotingsjaar alsmede de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen goedkeuring behoeven van Gedeputeerde Staten, indien naar hun oordeel de begroting, bedoeld in artikel 189, niet *structureel en reëel* in evenwicht is en zoals blijkt uit de meerjarenraming, bedoeld in artikel 190, niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een structureel en reëel evenwicht tot stand zal worden gebracht.

2b Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Begroting:

De artikelen 19, 23 en 28 bevatten bepalingen over het overzicht van incidentele baten en lasten.

Deze artikelen schrijven voor dat de begroting, de meerjarenbegroting en de jaarrekening een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma moeten bevatten, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. Ook moeten gemeenten en gemeenschappelijke regelingen een overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in deze documenten opnemen.

In de wetgeving is geen inhoudelijke definitie van de begrippen incidentele baten en incidentele lasten terug te vinden. In de uitwerking van de regelgeving in het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (2014) en in de notitie incidentele en structurele baten en lasten van de commissie BBV (januari 2012) wordt wel nader op de definities ingegaan.

2c Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader 'Kwestie van evenwicht'

Hoewel het geen wet is, geeft het in 2014 door de provincies vastgestelde gemeenschappelijk financieel toezichtkader ook belangrijke input voor het verduidelijken van het begrip 'incidentele baten en lasten'. De dertien toezichthouders hebben daarin gezamenlijk afspraken gemaakt over de wijze waarop zij het toezicht invullen. Daarbij zijn de bestaande kaders binnen wet -en regelgeving (zoals onder meer vastgelegd in de Provinciewet, de Gemeentewet en het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies) leidend.

In het Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader 2014 'Kwestie van evenwicht' geven de toezichthouders een uitleg van de begrippen incidentele baten en incidentele lasten.

Incidentele baten/lasten

In het algemeen wordt onder incidentele baten/lasten verstaan, baten/lasten die bij ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar vaststaan.

De termijn van drie jaar geeft al een belangrijk handvat. Wel zit er nog interpretatieruimte in doordat de aard van de raming ertoe kan leiden dat van dit algemene uitgangspunt kan worden afgeweken.

2d 'Notitie incidentele en structurele baten en lasten' commissie BBV (januari 2012)

Een verdere verduidelijking van het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten is te vinden in de 'Notitie incidentele en structurele baten en lasten' die de Commissie BBV in januari 2012 heeft gepubliceerd. Het doel van die notitie is om, vanwege vragen uit de praktijk, het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten te verduidelijken. De commissie BBV geeft geen richtlijnen of aanbevelingen, maar beperkt zich tot verduidelijking van de regelgeving.

De commissie BBV haakt aan bij de uitleg zoals gehanteerd door de toezichthouders en geeft ter verduidelijking nog enkele voorbeelden. In het verdere verloop van deze circulaire wordt daar nader op ingegaan.

2. Uitwerking begrippen incidentele baten en incidentele lasten

Uitgangspunt is dat de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten. Incidentele lasten mogen gedekt worden door zowel structurele als incidentele baten.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden altijd als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om onttrekkingen uit dekkingsreserves.

Nadere uitleg commissie BBV:

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves:

- a. Financieringsreserves: Er zijn reserves waarvan de rendementen of de middelen worden ingezet als dekkingsmiddel. Over de hoofdsom van deze reserves wordt jaarlijks een (omslag)rente berekend. Dit rentebedrag komt dan ten gunste van de exploitatie. Dit soort reserves wordt meestal gevormd wanneer door verkoop van bijvoorbeeld aandelen, de structurele winst (het dividend) komt te vervallen. Door (een deel van) de opbrengst af te zonderen en de renteopbrengst aan de exploitatie toe te rekenen, is er weer sprake van een structurele dekking.
- b. Dekkingsreserves: Reserves, waarvan jaarlijks een bepaald bedrag ten gunste van de exploitatie komt. Het gaat daarbij om de dekking van de (kapitaal)lasten van investeringen met economisch of maatschappelijk nut. In deze gevallen gaat het over een tijdvak van meer dan 3 jaar. De looptijd van de reserve moet gelijk zijn aan de afschrijvingstermijn van de investering. Qua tijdsfactor hebben we dan dus te maken met structurele dekkingsmiddelen. Belangrijk daarbij is dat de aanwending van deze dekkingsreserves is afgedekt met een raadsbesluit. Dit besluit moet aangeven welke lasten worden gedekt, hoe het jaarbedrag wordt berekend en het aantal jaren van de inzet van de middelen. De omvang van de dekkingsreserve moet bij besluitvorming voldoende zijn om (een deel van) de kapitaallast gedurende de gehele afschrijvingstermijn te dekken. Dit betekent dat het mogelijk is, dat de dekkingsreserve op het moment van besluitvorming lager is dan de investering en dus onvoldoende is om de kapitaallasten volledig te kunnen dekken.
- c. Onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten. De commissie BBV geeft hiervoor de volgende toelichting: In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) wordt in beginsel iedere aanwending van de reserves beschouwd als een incidentele bate. Onder voorwaarden is het toegestaan om middelen uit een afgezonderde bestemmingsreserve structureel in te zetten ter verlichting van de exploitatie. Inzet van die bestemmingsreserve is mogelijk voor een periode, die in principe gelijk is aan de termijn van de structurele last.

In het gemeenschappelijk toezichtkader wordt echter alleen gesproken over dekking van kapitaallasten door middel van dekkingsreserves. De toevoeging van de commissie BBV kan de kans op interpretatieverschillen vergroten. Om misverstanden bij de boordeling van de begroting en jaarrekening te voorkomen is het zinvol dergelijke beoogde inzet van een bestemmingsreserve vooraf met de toezichthouder af te stemmen.

Overigens vraagt het BBV (artikelen 19 en 23) ook om een meerjarig overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Omdat bijna alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel zijn, is ter beperking van de administratieve lasten gekozen om hier alleen te vragen naar het overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. De incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten.

De drie jaar termijn

In het algemeen wordt onder incidentele baten en lasten verstaan, baten en/of lasten die bij ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal **drie jaar** vaststaan. De aard van de raming kan ertoe leiden dat van dit algemene uitgangspunt afgeweken wordt.

Nadere uitleg commissie BBV:

Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Bijvoorbeeld in het kader van de bezuinigingen besluit de gemeente in jaar t+3 geen subsidies meer te verstrekken; de daarmee samenhangende lasten worden in t+2, t+1 en t nog als structureel beschouwd. Ook het afschrijven van een investering in vier jaar is structureel.

Er is bij de meeste gemeenten ook nog sprake van rijksbijdragen, subsidies en projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage, subsidie of dat project op termijn stopt. Hierbij gaat het dus om geldstromen waarvan te voren vastligt dat de looptijd langer dan drie jaar is, maar die wel binnen afzienbare tijd eindigen. In die gevallen zou volgens de bestaande uitgangspunten van de toelichting van de commissie BBV sprake zijn van structurele lasten en baten, terwijl deze tijdelijke geldstromen in feite éénmalig zijn. Uiteraard zullen ook aan dergelijke geldstromen raadsbesluiten ten grondslag dienen te liggen. In deze gevallen wordt dan gesproken van incidentele baten en lasten.

Het bovenstaande wordt in bijlage 1 schematisch weergegeven.

3. Voorbeelden

Hieronder worden voorbeelden gegeven van vaak voorkomende incidentele baten en lasten (de opsomming is niet limitatief).

Voorbeelden van incidentele baten:

- Artikel 12-steun;
- ARHI bijdrage uit gemeentefonds;
- Bijzondere ontvangen subsidies en (specifieke) uitkeringen;
- Boekwinst bij verkoop van gemeentelijke eigendommen;
- Het aanwenden van een deel van de algemene reserve;
- Inzet van een reserve (tenzij financierings- of dekkingsreserve);
- Eenmalige hoge opbrengst bouwleges als gevolg van grondexploitaties (hiertegenover staan ook extra lasten, zie incidentele lasten);
- Extra dividend;
- Opbrengst grondverkoop;
- Winsten uit grondexploitaties;
- Bijzondere ontvangen of verstrekte subsidies en (specifieke) uitkeringen;
- Onderuitputting in eerste jaar van nieuwe investering (zie toelichting in bijlage 1);
- Voordelige afwikkelingsverschillen van voorgaande dienstjaren.

Voorbeelden van incidentele lasten:

- Extra afschrijvingen bij activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut;
- Lasten ten gevolge van incidenteel (nieuw) beleid;
- Bijzondere verstrekte subsidies en uitkeringen;
- Verlezen uit de grondexploitatie;
- Extra storting in reserves;
- Investerings met maatschappelijk nut die ten laste van een reserve komen (zowel de last als de onttrekking uit de reserves zijn incidenteel);
- Eenmalig hogere kosten bij bouwleges als gevolg van grondexploitaties (hogere opbrengst betekent ook meer personele inzet);
- Incidentele personeelslasten/tijdelijke inhuur;
- Terugbetaling van een uitkering/subsidie;
- Achterstallig onderhoud + extra dotaties voorzieningen, o.a. voor onderhoud;
- Burgeronderzoeken;
- Kosten eenmalig evenement;
- (Onverwachte) verkiezingen;
- (Onverzekerde) schadeclaims;
- Nadelige afwikkelingsverschillen van voorgaande dienstjaren;
- Frictiekosten;
- Flankerend beleid.

4. Het overzicht van incidentele baten en lasten in begroting en jaarrekening

De incidentele baten en lasten moeten per programma zichtbaar worden gemaakt. Er kan voor worden gekozen om één totaaloverzicht op te nemen in de financiële begroting (en in de jaarrekening) en de posten per programma te groeperen. Aanvullend kan er voor worden gekozen om in de beleidsbegroting (en in het jaarverslag) per programma ook de incidentele baten en lasten van dat programma zichtbaar te maken. Een extra aanvulling kan zijn om vervolgens op basis van deze gegevens het structurele saldo per programma zichtbaar te maken. In ieder geval zou het inzicht voor de gemeenteraad sterk verbeterd worden als er bij de samenvatting van de (meerjaren)saldi ook inzicht wordt gegeven in het structurele saldo.

Dit laatste kan er als volgt uit komen te zien:

Meerjarenraming	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Resultaat begroting	€ -	€ 100.000	€ 120.000	€ 99.000
Saldo Incidentele baten (+)/ lasten (-)	€ 200.000	€ 220.000	€ 100.000	€ 75.000
Gecorrigeerd saldo (structurele ruimte) +/- =nadeel	€ 200.000 +/-	€ 120.000 +/-	€ 20.000	€ 24.000

In de toelichting op de begroting, meerjarenraming en rekening hoeft geen uitputtend overzicht van elke afzonderlijke post incidentele baten en lasten en mutaties op reserves te worden opgenomen. Ten minste de belangrijkste posten moeten afzonderlijk gespecificeerd worden per programma, waarbij de medeoverheid zelf moet bepalen wat belangrijk is (bijvoorbeeld vanwege financiële omvang of politieke gevoeligheid). De overige posten mogen worden samengevoegd en als één post worden opgenomen.

De bepaling over het overzicht van incidentele baten en lasten in de artikelen 19, 23 en 28 BBV zijn hierop aangepast, in die zin dat wel een totaal moet worden gegeven van de incidentele baten en lasten maar dat het overzicht verder kan bestaan uit ten minste een specificatie van de belangrijkste posten. Als een gemeente ervoor kiest een ondergrens aan te houden, dan is het wenselijk dit uitgangspunt ook te melden bij het overzicht van Incidentele baten en lasten.

5. Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn:

- Presenteer een volledig meerjarig en realistisch overzicht incidentele baten en lasten;
- Presenteer een volledig meerjarig en realistisch overzicht IB&L op programmaniveau;
- Presenteer ook een begrotingsaldo (meerjarig) en rekeningsaldo dat is gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten (dus het structurele saldo);
- Geef bij de jaarrekening een volledig beeld van de incidentele baten en lasten en maak niet alleen de afwijkingen ten opzichte van de geraamde bedragen zichtbaar;
- Geef duidelijk in de (meerjaren)begroting en jaarrekening aan welke ondergrens de gemeente hanteert voor het weergeven van incidentele baten en lasten;
- Presenteer ook het totale begrotingsaldo (meerjarig) of rekeningsaldo, gecorrigeerd met incidentele baten en lasten aan de raad. Als deze berekening ontbreekt, zal deze alsnog worden opgevraagd door de toezichthouder bij de beoordeling;
- Raam de incidentele baten en lasten bruto (geen saldering van posten);
- Voorzie het overzicht van een goede toelichting;
- Leg het verband tussen de overzichten incidentele baten en lasten van de begroting en de jaarrekening.

BAAT OF LAST	INCIDENTEEL OF STRUCTUREEL	VOORWAARDEN
Reserve mutaties		
Toevoeging of onttrekking aan reserve	Incidenteel (uitzonderingen zie B)	
Rentebijdriving op reserves t.l.v. de exploitatie	Structureel	
Rentebaten over reserves t.g.v. de exploitatie (bespaarde rente)	Structureel	
Uitzonderingen voor specifieke reserves		
Financieringsreserves: rente ten gunste van de exploitatie	Structureel	
Reserve kapitaallasten (dekkingsreserve)	Structureel	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwending van deze reserve moet zijn afgedekt met raadsbesluit (welke lasten worden gedekt, hoe wordt het jaarbedrag berekend, hoeveel jaren wordt de reserve ingezet); • De omvang van de dekkingsreserve moet bij besluitvorming voldoende zijn om (een deel van) de kapitaallast gedurende de hele afschrijvingstermijn te dekken; • Is reserve niet toereikend, dan evenredig deel onttrekken en het restantbedrag structureel dekken ten laste van de exploitatie.
Bestemmingsreserves	Uitgangspunt incidenteel, in sommige gevallen structureel	<p>Voorwaarden voor structureel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzet bestemmingsreserve voor een periode gelijk aan de termijn van de structurele last; • Hiervan mag worden afgeweken als vooraf d.m.v. raadsbesluit is vastgelegd dat aan het einde van de periode structurele middelen zijn aangewezen om de wegvallende inzet van de bestemmingsreserve structureel te compenseren.
Onderuitputting		
Onderuitputting kapitaallasten nieuwe investering	Incidenteel	<ul style="list-style-type: none"> • Bij activering van een investering zal vast moeten staan, dat de gemeente in staat is om de volle jaarlasten binnen een structureel sluitende begroting (eventueel op termijn binnen de meerjarenraming) te kunnen opvangen. • In het kader van reëel ramen behoeft in het eerste jaar niet de volle jaarlast van de nieuwe investeringen te worden opgenomen. Volstaan kan worden met het ramen van de lasten die naar verwachting in het jaar van de investering op de exploitatie zullen drukken. • Het verschil tussen de volledige kapitaallasten en de geraamde kapitaallasten wordt aangemerkt als onderuitputting kapitaallasten. Bij de verantwoording van onderuitputting kapitaallasten verdient de bruto methode een sterke voorkeur vanwege de inzichtelijkheid. • De volledige kapitaallasten worden structureel geraamd, maar hier tegenover staat aan de inkomstenkant naast de voor het eerste jaar geraamde kapitaallast een post onderuitputting kapitaallasten. • Deze onderuitputting levert slechts een eenmalig voordeel op voor de jaarbegroting en wordt dus vermeld op het overzicht van incidentele baten en lasten.

BAAT OF LAST	INCIDENTEEL OF STRUCTUREEL	VOORWAARDEN
Drie jaar termijn		
Doet baat of last zich minder dan drie jaar voor?	Incidenteel	
Vervalt een baat of last na drie jaar door bijvoorbeeld bezuinigingen?	Structureel	
Doet baat of last zich meer dan drie jaar voor, maar is sprake van rijksbijdragen, subsidies en projecten die langer dan drie jaar duren maar wel op termijn stoppen?	Incidenteel (zowel de lasten als de dekking die daartegenover staat)	De activiteit/project moet naar aard incidenteel zijn.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
940490-148159-BPZ

Bijlage(n)
6

Uw brief

Datum 8 maart 2016
Betreft Verzamelbrief

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte voorzitter,

Hierbij stuur ik u, mede namens de staatssecretaris van VWS, de maandelijkse verzamelbrief.

Op 16 februari heeft de Autoriteit Consument en Markt (ACM) **de tussenrapportage 'Concurrentie op de markt voor zorgverzekeringen'** gepubliceerd waarin zij een eerste analyse heeft gemaakt van de concurrentie op de zorgverzekeringsmarkt.¹ De ACM heeft hierbij gekeken naar de wettelijke randvoorwaarden, de structuur van de sector, het gedrag van de partijen en de uitkomsten. Het rapport is feitelijk en verkennend van aard. De ACM kondigt vervolgonderzoek aan naar een aantal aspecten van de zorgverzekeringsmarkt: (i) de redenen waarom verzekeraars de ruimte om zich te onderscheiden van elkaar niet beter benutten en wat daarvan de gevolgen zijn voor consumenten; (ii) de invloed van toetredings- en groeibarrières op de concurrentiedruk vanuit nieuwe en kleine verzekeraars en hoe deze kunnen worden verminderd; (iii) de sterke differentiatie van het polisaanbod en de gevolgen hiervan op de concurrentiedruk vanuit verzekeren op de verzekeraars.

Ik vind het positief dat de toezichthouder op de mededinging door middel van onderzoek meer inzicht verwerft in werking van de zorgverzekeringsmarkt. Wanneer het definitieve rapport met conclusies en aanbevelingen beschikbaar is, stuur ik u dit toe samen met mijn reactie.

In het AO Thyrax van 26 januari jl. heb ik uw Kamer toegezegd terug te komen op de casus van de zogeheten **ACE stopper**, gebruikt door patiënten met een stoma. Uw Kamer gaf aan met name geïnteresseerd te zijn in de rol van de toezichtsautoriteiten in deze kwestie.

Het betreffende medisch hulpmiddel is op de markt geplaatst door de fabrikant Medicina gevestigd in Groot-Brittannië. Op 16 maart 2015 heeft de Britse toezichthouder de MHRA de Europese lidstaten geïnformeerd over een correctieve actie van Medicina m.b.t. de ACE stopper. Medicina geeft daarin aan dat de veiligheid en prestaties van het hulpmiddel niet naar behoren zijn beoordeeld en

¹ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/15504/Tussenrapportage-concurrentie-op-markt-voor-zorgverzekeringen/>

de CE-markering van het hulpmiddel bijgevolg ongeldig is. De fabrikant adviseerde daarom dit product uit de markt te nemen.

Ondanks dat het product ook in Nederland op de markt is, had de fabrikant deze actie nog niet gemeld bij de IGZ. Pas na herhaaldelijk verzoek heeft de fabrikant deze correctieve actie op 17 augustus jl. bij de inspectie gemeld. Intussen had de MHRA al contact opgenomen met de IGZ over problemen met de fabrikant Medicina m.b.t. ongeldige CE-certificaten van *meerdere* medische hulpmiddelen, waaronder ook de ACE-stopper. De MHRA blijkt te zijn geïnformeerd door de Britse Notified Body SGS. Blijkens onderzoek is de IGZ door Medicina de afgelopen jaren op de hoogte gesteld van 14 correctieve acties. De MHRA doet onderzoek naar Medicina en Eurosteriel. Waar gewenst ondersteunt IGZ de MHRA.

De inspectie heeft gedurende deze problematiek geen signalen uit het veld ontvangen over problemen doordat bepaalde medische hulpmiddelen van Medicina niet meer leverbaar zijn. Het signaal van het ouderpaar aan de Kamer over de ACE stopper is het eerste signaal dat de inspectie hierover ontvangt. De inspectie speelt in principe geen rol wanneer medische hulpmiddelen niet meer leverbaar zijn, maar beoordeelt wel altijd het risico voor de patiëntveiligheid. De inspectie heeft het risico in dit geval niet hoog ingeschat, anders had zij uiteraard acties ondernomen om de beschikbaarheid van alternatieven in kaart te laten brengen. Deze casus is niet te vergelijken met de Thyrax casus. Overigens is inmiddels een alternatief voor de ACE-stopper op de markt beschikbaar.

Zoals toegezegd in het Algemeen Overleg Ambulancezorg/Acute zorg van 18 februari jongstleden heb ik nagezocht wanneer met vertegenwoordigers van werknemers is **gesproken over mogelijke opties voor de structurele ordening van de ambulancezorg**. Op 8 april 2015 heeft het ministerie hierover gesproken met de branchevereniging V&VN-ambulancezorg. Tevens is dit onderwerp in een bestuurlijk overleg met V&VN op 16 juni 2015 aan de orde geweest. Op 14 oktober 2015 zijn de opties besproken met het Landelijk Platform Ondernemingsraden Ambulancezorg (LPOAZ).

Hierbij bied ik uw Kamer het signalement van het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG) aan met als titel **"Integriteit in zorgorganisaties: perspectieven van bestuurders"**. Het CEG heeft een aantal gesprekken gevoerd met bestuurders in de zorg over het thema integriteit. De impressies die zij uit deze gesprekken hebben gehaald, hebben zij in dit signalement neergelegd. Het CEG gaat naar aanleiding van dit signalement enkele dialoogbijeenkomsten organiseren over dilemma's waar verschillende vragen rond integriteit in het geding zijn.

In onze agenda goed bestuur hebben de staatssecretaris en ik aangegeven dat wij het debat over goed bestuur willen stimuleren. De bijeenkomsten die het CEG gaat organiseren sluiten hier goed bij aan. De uitkomsten van deze dialoogbijeenkomsten zal ik dan ook betrekken bij onze agenda goed bestuur.

Op 26 januari 2016 heeft het platform "LOC Zeggenschap in zorg" de eindrapportage van de pilot **"Vroegtijdige signalering van mogelijke zorgfraude"** aan mij aangeboden. In deze pilot hebben vijf cliëntenorganisaties samengewerkt bij het openstellen van meldpunten voor vermoedens van onrechtmatige zorg. Het doel was te onderzoeken of het mogelijk en zinvol is om bij en via cliëntenorganisaties meldingen door cliënten van onregelmatigheden, mogelijke onrechtmatigheden, mogelijke fraude en oneigenlijk gebruik te verzamelen, te verrijken en door te geven aan toezichthoudende en handhavende instanties.

Kenmerk

940490-148159-BPZ

De staatssecretaris heeft toegezegd u te informeren over de bevindingen van deze rapportage^[1]. De eindrapportage is als bijlage bij deze brief meegezonden. Enkele bevindingen betreffen:

Kenmerk
940490-148159-BPZ

- De cliëntenorganisaties hebben via de meldpunten in totaal 534 meldingen ontvangen, waarvan 140 anoniem.
- Melders zijn zorggebruikers, hun familieleden en (ex-)medewerkers van zorgaanbieders. Cliëntenraden hebben weinig meldingen gedaan.
- Er zijn relatief veel meldingen ontvangen die geen betrekking hadden op zorgfraude en oneigenlijk gebruik, waaronder klachten over de kwaliteit van zorg.
- 90 meldingen zijn doorgeleid naar toezichthoudende en handhavende instanties, omdat hier vermoedens waren van onrechtmatigheden. In een beperkt aantal gevallen bleek sprake van fraude.
- De informatieverstrekking aan individuele cliënten over (de financiering van) het zorgstelsel en de regels is vatbaar voor verbetering.

Wij hebben kennis genomen van de bevindingen van de pilot en deze worden thans ook betrokken bij de vormgeving van een centraal meldpunt voor alle signalen van mogelijke zorgfraude. Belangrijke uitgangspunten voor dit centraal meldpunt die uit de pilot naar voren kwamen zijn: een goede vindbaarheid en laagdrempeligheid van het meldpunt, en een goede terugkoppeling over wat er met een melding is gedaan.

In het antwoord op de vragen van het Kamerlid Bruins-Slot (CDA) over extreem magere modellen in de mode-industrie (2015Z14750) heeft de staatssecretaris toegezegd u te informeren over de **effecten van het verbod op het gebruik van extreem magere modellen in het buitenland**. Navraag in het buitenland heeft hierover geen nieuwe informatie opgeleverd. Het veranderen van ideaalbeelden in de modewereld, de doorwerking daarvan op het ideaalbeeld van jonge vrouwen en vervolgens op hun leefstijl en gezondheid is een langdurig proces dat niet op korte termijn is te realiseren. De Franse wetgeving is nog te kort van kracht om al zichtbare effecten te kunnen realiseren.

In opdracht van het ministerie van VWS heeft ZonMw afgelopen jaren **het programma 'Op één lijn'** uitgevoerd. Dit programma heeft tot doel de organisatieontwikkelingen van de eerste lijn te verbeteren door inzicht te verkrijgen in verschillende samenwerkingsstructuren binnen de eerste lijn en met welzijn, in de diverse vormen waarin samenwerking zich voordoet. Het programma richtte zich in eerste instantie vooral op het op doen van kennis en ervaring over samenwerking binnen de eerste lijn door circa 80 praktijkprojecten te ondersteunen en daarmee de organisatieontwikkeling in de eerste lijn te stimuleren. Deze praktijkprojecten zijn geëvalueerd om vervolgens ook zicht te krijgen op de succes- en faalfactoren van samenwerking in de eerste lijn. Een belangrijk uitdaging was ook het vertalen van deze kennis naar toegankelijke informatie en bruikbare instrumenten voor zorgverleners en zorgorganisaties in de praktijk. ZonMw heeft zich het laatste jaar van het programma dan ook vooral gericht om de opgedane kennis en goede voorbeelden ook in andere samenwerkingsstructuren te verspreiden. Dit door de gedragsmatige factoren van samenwerking te publiceren, video's te verspreiden van goede voorbeelden en bijvoorbeeld projectleiders van goede voorbeelden ook te ondersteunen bij de implementatie en de vertaling van goede voorbeelden naar andere regio's met behulp van kennisvouchers.

---

^[1] TK 2014/15, 32 012, nr. 25.

ZonMw heeft de resultaten van het programma 'Op één lijn' gebundeld met de zeven andere programma's die bij ZonMw liepen die waren gericht op de verbinding tussen zorg, preventie, en welzijn onder het initiatief 'Zorg en Ondersteuning in de Buurt'. Op de website van ZonMw is alle informatie op een publieksvriendelijke wijze te vinden over beide programma's.

Kenmerk
940490-148159-BPZ

Op 19 januari jl. heb ik in een bestuurlijk overleg met de betrokken partijen gesproken om de **kwaliteit van hulpmiddelenzorg voor de patiënt** eenduidig, transparant en aantoonbaar te verbeteren met als uitgangspunt; "het juiste hulpmiddel bij de juiste patiënt; eenvoudig waar het kan, ingewikkeld waar dat nodig is". Er zijn concrete afspraken gemaakt met als doel het ontwikkelen en implementeren van richtlijnen en zorgen dat ze bij de zorginkoop een rol spelen. Alle partijen hebben hun commitment uitgesproken aan de doelstellingen van het overleg, het tijdspad en de focus op richtlijnen. Er zal om te beginnen in drie werkgroepen (stoma- incontinentie- en diabeteshulpmiddelen) worden gewerkt aan een concrete kwaliteitsagenda die partijen zelf zullen uitvoeren en waarin ook andere relevante aspecten aan bod kunnen komen. Afsproken is om deze activiteiten op tijd af te ronden zodat de eerste uitkomsten al bij de contractering van hulpmiddelenzorg voor 2017 benut kunnen worden. Ik heb partijen opgeroepen om snel vooruitgang te boeken en om gebruik te maken van goede voorbeelden uit de praktijk.

In mijn brief van 2 juli 2013 over het hoofdbehandelaarschap in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) (Tweede Kamer, 25 424, nr. 221) kondigde ik aan onderzoek te zullen doen naar **het beroep en de tijdsbesteding van hoofd- en medebehandelaren in de GGZ**, met het oog op een norm voor hoofdbehandelaarschap voor 2016. De eerste fase van dit onderzoek heb ik u aangeboden bij brief van 7 mei 2015 (Tweede Kamer, 25 424, nr. 272). Op dat moment waren onvoldoende declaratiegegevens beschikbaar voor een goede analyse van het beroep en de tijdsbesteding van hoofdbehandelaren en medebehandelaren sinds de aanpassing van de regelgeving per 2014. Pas in oktober 2015 was de informatie voldoende volledig om te kunnen analyseren. Bijgevoegd rapport bevat de analyse van Casemix. Uit de analyse van Casemix blijkt dat de hoofdbehandelaar in de meeste gevallen een psychiater of GZ-psycholoog is. In mindere mate is het beroep van de hoofdbehandelaar psychotherapeut of klinisch psycholoog. De hoofdbehandelaar heeft slechts in 8% van de gevallen een ander beroep dan één van de genoemde vier. In 53% van de DBC's (gespecialiseerde GGZ) is de hoofdbehandelaar een psychiater. In 75% van de zorgverlening in de generalistische basis GGZ is de hoofdbehandelaar een GZ-psycholoog. In de categorie chronisch in de generalistische basis GGZ is de hoofdbehandelaar ook geregeld een verpleegkundig specialist. De psychiater is bij alle diagnoses de meest voorkomende hoofdbehandelaar, behalve bij de overige diagnoses kindertijd. Bij deze diagnose is de GZ-psycholoog vaker hoofdbehandelaar. Bij instellingen is de psychiater het vaakst hoofdbehandelaar, bij vrijgevestigden de GZ-psycholoog. Bij vrijgevestigden wordt de meeste tijd besteed door de hoofdbehandelaar. Bij instellingen wordt het grootste deel van de tijd besteed door medebehandelaren. Er zijn wat verschillen tussen clusters van verzekeraars, maar geen grote. Alle clusters van verzekeraars zetten de zelfde vier beroepen in als hoofdbehandelaar met slechts een kleine categorie overige beroepen. Ook zijn er geen grote regionale verschillen.

Uw Kamer heeft mij om een reactie gevraagd (Kenmerk 2016Z01160) op **het onderzoek van de NZa naar de informatieverstrekking door zorgverzekeraars**, alsmede op de uitspraak van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven in de door enkele zorgverzekeraars aangespannen zaak tegen de NZa. In april verwacht ik u mijn reactie op het onderzoek van de NZa naar het afgelopen overstapeseizoen op de zorgverzekeringsmarkt te kunnen doen toekomen. Hierbij zal ik ook stilstaan bij het onderzoek van de NZa naar de informatieverstrekking door zorgverzekeraars.

Kenmerk
940490-148159-BPZ

In de brief van 2 juli 2014 heeft de minister van Economische Zaken u geïnformeerd over zijn besluit om de interventiewaarden voor nucleaire incidenten af te stemmen op de waarden in Duitsland en België. Een interventiewaarde is de hoeveelheid straling waarboven het nemen van een beschermingsmaatregel, zoals **jodiumprofylaxe**, gewenst is. Voor de argumentatie voor deze beslissing verwijs ik u naar de brief. De afgelopen periode heb ik met vertegenwoordigers en deskundigen van onder andere veiligheidsregio's, apotheken, scholen en andere departementen gesproken over de haalbaarheid van verschillende mogelijkheden voor de distributie van jodiumtabletten in de nieuwe (grotere) voorbereidingszones.

In de eerste ringen rond de kerncentrales heb ik al eerder tabletten beschikbaar gesteld aan veiligheidsregio's voor predistributie aan burgers. De tabletten worden dan al uitgedeeld aan omwonenden terwijl er geen directe dreiging is van een incident waarvoor de tabletten nodig zijn. Zeeland heeft predistributie uitgevoerd tot 10km rond de kerncentrale in Borsele en 20km rond Doel (conform de oude interventiewaarden). Twente heeft dit ook gedaan voor de ring rond de kerncentrale in het Duitse Emsland. Daarmee zijn de meeste mensen die tot de doelgroep behoren in de eerste ringen voorzien van jodiumtabletten. Het gaat in de eerste ringen om mensen tot 40 jaar en zwangere vrouwen (voor het ongeboren kind). Boven een leeftijd van 40 jaar bestaat er op basis van wetenschappelijk onderzoek geen meerwaarde van het slikken van jodiumtabletten. Na overleg met de betrokken partijen gaat mijn voorkeur voor de tweede ring (tot 100 km) uit naar een combinatie van predistributie en distributie op het moment van een verwachte uitstoot van radioactief jodium. De doelgroep in de 100 km zone betreft mensen tot 18 jaar en zwangere vrouwen. De schildklier van (ongeboren) kinderen is gevoeliger voor radioactief jodium, waardoor ook op grotere afstand, bij een geringere blootstelling, jodiumtabletten effectief kunnen zijn. Ik heb opdracht gegeven om samen met de betrokken partijen een distributie- en implementatieplan op te stellen. Dit plan zal zoveel mogelijk aansluiten bij reeds bestaande distributiepunten, zoals apotheken en GGD'en. Ik zal u op de hoogte houden van de voortgang.

Op verzoek van het bestuur van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg zijn rond de kerncentrale in het Belgische Tihange ook decentrale voorraden aangelegd en afspraken gemaakt met apotheken over distributie voor het geval dat een uitstoot van radioactief jodium wordt verwacht. Ik kan andere regio's tabletten leveren vanuit een landelijke voorraad voor distributie in de tweede ring als daar aanleiding voor is. In mei 2016 ontvang ik een extra voorraad jodiumtabletten om uitvoering te kunnen geven aan het plan van aanpak voor de distributie in de tweede ring.

Het Kwaliteitsinstituut en de NZa hebben onderzoek gedaan naar de **potentie van algemene indicatoren**, zoals onverwacht lange ligduur, ongeplande heropnamen, ongeplande heroperaties en vermijdbare sterfte, voor transparantie in de medisch specialistische zorg. Algemene indicatoren kunnen mogelijk zorgen voor meer transparantie zonder toename van de administratieve lasten omdat ze bruikbaar zijn over meerdere aandoeningen heen en gebaseerd kunnen worden op al bestaande registraties. Het Kwaliteitsinstituut en de Nza moedigen ontwikkeling en het gebruik van deze algemene indicatoren aan. Het Kwaliteitsinstituut beoogt versnelde opname van deze indicatoren op de Transparantiekalender. Dat proces telt 3 stappen: prioriteren, ontwikkelen en uiteindelijk een verplichting tot aanlevering. Het bijgevoegde rapport beschrijft de potentie van deze indicatoren en wat de partijen hieromtrent kunnen verwachten van de NZa en het Kwaliteitsinstituut. Wanneer de voortgang daar aanleiding toe geeft, zal ik u daarover nader informeren.

Kenmerk
940490-148159-BPZ

Zoals ik u eerder heb meegedeeld (TK vergaderjaar 2014-2015 32 620, nr. 151) vindt naar aanleiding van de aanpak en verantwoording jaarrekeningen medisch specialistische zorg en jaarrekeningen GGZ onder regie van VWS regelmatig technisch overleg plaats met de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), Zorgverzekeraars Nederland (ZN), Zorginstituut Nederland (ZiNL), Auditdienst Rijk (ADR) en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). Genoemde partijen maken aanvullende afspraken met elkaar zodat de rechtmatigheid van de vaststelling van de risicoverevening (voor de jaren vanaf 2011) en de rechtmatigheid van de verantwoording van het zorgverzekeringsfonds door het Zorginstituut is geborgd. Helaas is gebleken dat –na 2011- ook **de definitieve vaststelling risicoverevening 2012** naar verwachting een jaar later plaats vindt. Om de rechtmatigheid goed te regelen heeft het ZiNL voor de definitieve vaststelling 2012 gegevens nodig van zorgverzekeraars met een goedkeurende accountantsverklaring. Deze gegevens zijn nu nog niet beschikbaar in verband met de afsluiting van het budget voor instellingen (voornamelijk GGZ-instellingen) per ultimo 2012. Dat betekent dat de NZa medio 2015 nog een aanvullende uitvraag bij instellingen heeft gedaan om alle najlende correcties op de opbrengsten over de periode 2008 tot en met 2012 in beeld te krijgen. De NZa heeft deze gegevens op 1 oktober 2015 ontvangen en de verwerking kon daardoor niet voor eind 2015 afgerond worden. Verwerking van deze informatie in de gegevens van de zorgverzekeraars is nu voorzien voor mei 2016. Dit is een jaar later dan gebruikelijk.

Donderdag 11 februari zijn acht ziekenhuizen gestart met **de pilot 'goede overdracht'**. De pilot is onderdeel van het Programma Aanpak verspilling in de zorg en maakt gebruik van de TIP (Transfer Intervention Procedure). De deelnemende ziekenhuizen willen de zorg en communicatie rond de overdracht verbeteren en onnodige heropnames voorkomen. Het is belangrijk dat hier aandacht voor is. Maar liefst 7 tot 12 procent van de patiënten ligt binnen een maand na ontslag weer in het ziekenhuis. Een gebrekkige overdracht is één van de oorzaken.

Acht ziekenhuizen gaan de TIP implementeren. De TIP is een helder stappenplan dat helpt bij een tijdig en complete overdracht van patiëntinformatie en draagt bij aan een goed geïnformeerde patiënt.

Ik stuur u ter informatie de animatie waarin de complexiteit van de overdracht inzichtelijk wordt gemaakt en de TIP wordt toegelicht.²

² https://www.youtube.com/watch?v=V5pxZj3G_-c

Binnenkort zal ik u per brief nader informeren over de voortgang van het Programma Aanpak verspilling in de zorg.

Kenmerk
940490-148159-BPZ

Onder andere in de voortgangsbrief over samen beslissen van 29 oktober 2015 (31 765, nr. 169) heb ik u geïnformeerd over het doorlopen van een **kwaliteitscyclus op 30 aandoeningen** vanuit de kwaliteit en doelmatigheidsagenda. Dit gebeurt in 30 bijeenkomsten die in het voorjaar van 2016 worden georganiseerd. In januari en februari hebben de bijeenkomsten van de eerste 10 aandoeningen plaatsgevonden. De precieze aanpak op de 30 aandoeningen is beschreven in een plan van aanpak, dat ik u bijgevoegd ter informatie toe stuur.

Tijdens het AO patiëntveiligheid van 8 oktober 2015, is gevraagd **om schade en fouten die veroorzaakt worden door medische technologie in ziekenhuizen door een onafhankelijke partij te laten onderzoeken** in plaats van door de ziekenhuizen zelf, zoals dat nu gebeurt. Ik heb aangegeven dat het me nuttig lijkt om dit nader te onderzoeken. Daarom heb ik aan de onderzoekers van het EMGO/NIVEL gevraagd om dit specifieke punt mee te nemen in de vierde monitor zorggerelateerde schade voor wat betreft het onderdeel medische technologie. De resultaten van deze landelijke monitor worden naar verwachting eind 2017 opgeleverd.

Om de veilige toepassing van medische technologie verder te vergroten is medische technologie één van de speerpunthema's in het Veiligheidsmanagementsysteem. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en de Nederlandse Federatie van Universitaire Ziekenhuizen (Nfu) hebben een werkgroep opgericht. Ook worden er conceptindicatoren voor de medische technologie opgesteld ten behoeve van de basisset prestatie-indicatoren. Met deze indicatoren kunnen prestaties van ziekenhuizen transparanter gemaakt worden. De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) heeft eerder aangegeven dat zij van de ziekenhuizen verwacht dat zij per 1 januari 2016 volledig en aantoonbaar voldoen aan het Convenant veilige toepassing van medische technologie in ziekenhuizen.

Zoals toegezegd in het Algemeen Overleg Ziekenhuiszorg van 27 januari 2016 stuur ik u hierbij de **Monitor integrale bekostiging medisch specialistische zorg 2015**, die op 23 februari 2016 door de Raad van Bestuur van de NZa is vastgesteld.

In de monitor besteedt de NZa aandacht aan de veranderingen in de regelgeving; de nieuwe organisatiemodellen en het medisch specialistisch bedrijf; welke afspraken er gemaakt worden tussen de verschillende spelers; en de effecten van de veranderingen op de aansturing van de ziekenhuizen. De NZa geeft aan dat de beoogde doelen van integrale bekostiging nog niet gerealiseerd zijn; het is een jaar na de invoering nog te vroeg om daar conclusies aan te verbinden. Tegelijkertijd doen zich volgens de NZa in de praktijk geen grote knelpunten voor door de invoering van de nieuwe organisatiemodellen. Een eerste positief resultaat van de veranderingen lijkt dat de onderlinge relatie tussen de verschillende entiteiten binnen ziekenhuizen verbeterd is, en dat er meer een gezamenlijk doel en een gezamenlijk belang ontstaat. Dat vind ik een goede ontwikkeling, ik acht het van groot belang dat de gelijkgerichtheid binnen ziekenhuizen verder toeneemt. De NZa doet daarnaast een aantal aanbevelingen aan partijen. Ik zal u dit voorjaar uitgebreid informeren over de ontwikkelingen rond integrale bekostiging. Bij die gelegenheid zal ik inhoudelijk reageren op de monitor van de NZa, en in het bijzonder op de door de NZa geformuleerde aandachtspunten en

aanbevelingen. In de betreffende brief ga ik ook nader in op de quickscan integrale bekostiging en governance van TIAS, die ik u op 26 januari heb toegezonden (TK 32013, 36). De NZa blijft de ontwikkelingen rondom de invoering van integrale bekostiging de komende jaren monitoren.

Kenmerk
940490-148159-BPZ

Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

mw. drs. E.I. Schippers

Bijlage A Lijst met bijlagen

Kenmerk

940490-148159-BPZ

Met deze brief worden de volgende rapporten meegestuurd:

Bijlage B: Signalement van "Centrum Ethiek en Gezondheid" genaamd "Integriteit in zorgorganisaties: perspectieven van bestuurders".

Bijlage C: Rapportage van "LOC zeggenschap in zorg" genaamd "Vroegtijdige signalering van mogelijke zorgfraude".

Bijlage D: Analyse "Analyse declaratiegegevens hoofdbehandelaarschap" van Casemix.

Bijlage E: Zorginstituut en NZa: Rapport algemene indicatoren.

Bijlage F: Plan van aanpak KD agenda kwaliteitscycli.

Bijlage G: Monitor integrale bekostiging medisch specialisen 2015 van de NZa.

